

Kehitysvammaliitto 2009

VUOSIKERTOMUS

Kehitysvammaliitto

Taitto: Museokadun Rytmi

Paino: Sälekarin Kirjapaino Oy

Sisällys

KUVA: TIJU KAITALO

Osallisuutta erilaisille ihmisille	4
Toiminnanjohtajan katsaus	5
Kehitysvammaliiton aikaansaannokset vuodelta 2009	6
Kehittämishankkeet – kohti parempia palveluja	7
Tutkimus valottaa vammaisuuden ilmiötä	10
Koulutus ja konsultointi – osaamista ja oppimista	13
Kirjasto – tiedon lähteille	14
Opike – osallistavaa oppimista	15
Tikoteekki – monta tapaa viestiä	18
INCL-toiminta – tukea perheille	23
Vaikuttavaa viestintää	24
Verneriverkkopalvelu – kehitysvammaisuudesta ja kehitysvammaisille	26
Papunet – esteettömiä verkkopalveluja	28
Selkokeskus – tietoa ja palveluja selkokielellä	31
Kotimainen yhteistoiminta	33
Kansainvälinen toiminta	34
Kehitysvammaliiton hallinto	35
Tilinpäätös	36

Osallisuutta erilaisille ihmisille

KEHITYSVAMMALIITTO EDISTÄÄ KEHITYSVAMMAISTEN JA MUIDEN OPPIMISESSÄ, ymmärtämisessä ja kommunikoinnissa tukea tarvitsevien ihmisten tasa-arvoa ja osallisuutta. Liiton visio on inklusiivinen eli kaikki mukaan ottava yhteiskunta.

Liiton arvot ovat:

- ihmisarvon kunnioitus
- asiantuntemus
- luotettavuus
- vuorovaikutuksellisuus
- saavutettavuus

Liiton osaamisalueita ovat:

- kehitys- ja puhevammaisuus
- kehitysvamma- ja vammaispalvelut
- vuorovaikutus ja kommunikaatio
- esteettömyys ja saavutettavuus
- oppiminen, asuminen ja työ

Kehitysvammaliitto on yhteiskunnallinen vaikuttaja, tieto-taitokeskus ja yhteistyöfoorumi.

Liiton perustehtävät ovat:

- tiedotus
- vaikuttaminen
- tutkimus
- kehittäminen
- koulutus
- materiaalien ja julkaisujen tuottaminen

Organisaatio

Kehitysvammaliittoa johtavat liittovaltuusto ja liittohallitus. Toiminta on organisoitunut seitsemään yksikköön: Tutkimus- ja kehittämiskeskus Tutke, Oppimateriaali-

keskus Opike, Tietotekniikka- ja kommunikaatiokeskus Tikoteekki, viestintä, Papunet-verkkopalveluyksikkö, Selkokeskus sekä talous- ja hallintoyksikkö.

TUTKESSA tehdään tutkimusta ja toteutetaan kehitysvammahuollon kehittämishankkeita. Lisäksi yksikkö kouluttaa ja konsultoi alan henkilöstöä.

OPIKE tuottaa aineistoa erilaisten oppijoiden kuntoutukseen, opetukseen ja vapaa-aikaan. Erityisryhmien tietotekniikkaopetukseen kehitetty Tikas-koulutusmalli on Opikkeen toimintaa.

TIKOTEEKKI edistää puhevammaisten ihmisten mahdollisuuksia kommunikointiin sekä vammaisten ihmisten tietotekniikan käyttöä. Yksikkö kehittää vammaisten ja lähi-ihmisten vuorovaikutusta vahvistavia malleja ja materiaaleja, tiedottaa ja koordinoi valtakunnallista Tikoteekki-verkostoa.

VIESTINTÄYKSIKKÖ vaikuttaa asenteisiin ja päätöksentekoon julkisuuden ja liiton omien tiedotuskanavien kautta. Yksikkö toimittaa Ketju-lehteä ja ylläpitää kehitysvamma-alan verkkopalvelua Verneria sekä liiton internetsivuja. Viestintäyksikkö vastaa myös liiton sisäisestä viestinnästä ja jäsenviestinnästä.

PAPUNET edistää selkeää ja esteetöntä kommunikointia internetpalveluiden avulla. Yksikkö tuottaa Papunet-verkkopalvelun, arvioi verkkosivujen esteettömyyttä sekä kouluttaa internetin käytettävyydestä ja saavutettavuudesta.

SELKOKESKUS edistää selkokielistä tiedonvälitystä ja kulttuuria. Keskus julkaisee Selkouutisia ja yhteistyössä Förbundet De Utvecklingsstördas Väl -järjestön kanssa LL-Bladetia. Selkokeskus toimittaa myös Papunetin selkokielistä sivuja ja kouluttaa selkokielestä.

TALOUS- JA HALLINTOYKSIKKÖ johtaa Kehitysvammaliiton toimintaa ja huolehtii sen taloudesta, henkilöstöhallinnosta, järjestötyöstä sekä kehitysyhteistyöstä.

Toiminnanjohtajan katsaus

VUOSI 2009 TULLAAN MUISTAMAAN kotimaassa erityisesti vaalirahoituskeskustelusta ja sikainfluenssasta. Kansainvälisen mielenkiinnon kohteina olivat ilmastomuutos, Barack Obaman ensimmäinen vuosi sekä Euroopan unionin muutokset Lissabonin sopimuksen hyväksymisen jälkeen. Vallanjaossa Olli Rehn sai talous- ja rahakomissaarin salkun. Vuosi päättyi silmittömään ammuskeluun espoolaisessa kauppakeskuksessa.

Talouden epävarmuus oli käsin kosketeltavaa. Maailmantalous supistui ensimmäistä kertaa yli 60 vuoteen. Suomi oli myös taantumassa ja yritykset kertoivat säännöllisesti tuhansien ihmisten irtisanomisista sekä lomautuksista. Suomen bruttokansantuote väheni lähes kahdeksan prosenttia ja valtio velkaantui rajusti.

Kuluneen vuoden sosiaalipoliittiset uudistukset koskettivat laajasti liiton edustamaa kohderyhmää. Vammaispoliittista ohjelmaa valmisteltiin hyvässä vuoropuhelussa eri hallinnonalojen, vammaisjärjestöjen, yksittäisten vammaisten henkilöiden, tutkimusta ja kehittämistä edustavien tahojen sekä palveluntuottajien välillä. Syyskuussa voimaan tulleen uudistuneen vammaispalvelulain tuoma keskeinen muutos oli vaikeavammaisten oikeus saada henkilökohtaista apua. Henkilökohtaisesta avusta tuli vaikeavammaisen henkilön subjektiivinen oikeus.

Kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunnan työvaliokunnalla ja laatuvaliokunnalla oli työntäyteinen vuosi. Laajan rintaman vaikutusmahdollisuudet ovat osoittautuneet toimiviksi, mikä on myös saanut myönteistä huomiota valtiovallan edustajilta. Tiukentunut kuntatalous on osaltaan johtanut siihen, että tarjolla on myös sellaisia asumisratkaisuja, joissa kehitys asiakkaan kannalta on mennyt aivan väärään suuntaan.

Vuoden 2009 aikana käynnistyi mielenkiintoinen tutkimus laitoshoidon hajauttamisesta. Tutkimus kohdistuu toimintatapoihin, joilla asumispalveluja annetaan kehitysvammaisille asukkaille, kun laitoshoidosta siirrytään korvaaviin palveluihin.

Yhteisvastuukeräyksen tuotolla rahoitettu Työtä tekijöille -projekti järjesti useita koulutustilaisuuksia kehitysvammaisten henkilöiden tuetusta työllistymisestä. Projektissa haastettiin kuntia toimenpiteisiin, jotta kehitysvammaisilla kuntalaisilla olisi mahdollisuus parantaa toimeentuloaan palkkatyöllä.

Vuonna 2009 liitossa käynnistyi kaksi uutta Raha-automaattiyhdistyksen tukemaa projektia. RATTI-hankkeessa etsitään ratkaisuja haastaviin tilanteisiin kehitysvammaisten henkilöiden yksilöllisessä asumisessa. OIVA-vuorovaikutusmallin levittämiseen ja juurruttamiseen saatiin nelivuotinen rahoitus. Kohderyhmänä ovat vaikeimmin puhevammaiset ihmiset. Liitto on toistaiseksi onnistunut hyvin selvästi kiristyneessä hankerahoituksessa.

Liiton tarjoamien verkkopalveluiden kysyntä jatkui aktiivisena. Sosiaalisen median merkitys viestinnässä ja palautekanavana on entistä merkittävämpi. Liitto sijoittui viidennen kerran Suomen Parhaat Työpaikat-listalle.

Veli-Pekka Sinervuo

Kehitysvammaliiton aikaansaannokset vuodelta 2009 – lyhyt kuvaus

Kehitysvammaliiton johtoryhmä

HALUAMME TULLA ORGANISAATIONA KUVATUKSI seuraavilla adjektiiveilla: verkottunut, toiminnallisesti laaja-alainen, dynaaminen, hallinnollisesti kevyt sekä kuitenkin jalat maassa pitävä. Teemme lujasti työtä tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Vuosi 2009 oli toimintaympäristöltään monin tavoin haastava. Niukkenevien taloudellisten resurssien yhdistäminen lisääntyviin aloitteisiin ja toiveisiin ei ole aina helppoa. Olemme mielestämme onnistuneet hyvin yhteistyössä ja sektorimme yhteisen tahtotilan kehittämisessä. Roolimme vammaispalvelulain muutoksessa sekä muutosten merkityksen avaajana on ollut huomattava. Myös puhevammaverkostoissa liiton rooli on edelleen kasvanut.

Liitossa on kevyestä hallinnosta huolimatta onnistuttu henkilöstöhallinnon ja johtamisen tukijärjestelmien luomisessa. Henkilöstön tyytyväisyys on ollut useita vuosia kiitettävällä tasolla. Tämä on näkynyt myös systemaattisesti vertailuryhmiä pienempinä poisaoloina sekä myönteisenä työpaikkamaineena. Hyvä

kokonaisuus helpottaa rekrytointiprosesseja ja pienentää henkilöstön vaihdoksiin liittyviä kustannuksia.

Liitolla ei ole vahvaa tasetta, joten talouden tasapainon merkitys on suuri. Kulunut vuosi oli melko lailla tasapainossa eikä yllätyksiä tullut. Pitkäaikaista lainaa kyettiin myös lyhentämään. Likviditeetti kiristyi suunnitelmallisesti hieman. Liitto on pärjännyt kiristyneessä hankerahoitusympäristössä hyvin. Uudet hankkeet ovat sisällöltään laajoja ja vahvasti valitun strategian mukaisia. Rahoituksen monipuolistaminen on jatkuva haaste ja siinäkin pystyttiin luomaan hyviä aloitteita, joista osa ratkeaa vasta vuoden 2010 puolella.

Kaikki projekteihin ja kohdennettuihin toiminta-avustuksiin liittyvät tavoitteet on saavutettu hyvin. Seuraavassa taulukossa on kuvattu yleisavustukseen liittyvien tavoitteiden täyttyminen sekä joitakin tavoitteita kohdennetuista avustuksista. Luvut perustuvat johtoryhmän tekemiin arviointeihin ja ovat ensimmäisen kerran käytössä – tunnistamme toki numeraaliseen arviointiin sisältyvät haasteet.

Tavoite (+ arvio syystä, jos on jääty reilusti tavoitteesta)	Arvio 1-5
Yhteistyö ja verkostoituminen palveluiden käyttäjien ja tuottajien sekä muiden vammaispoliittisten toimijoiden ja vaikuttajien kanssa	4-5
Tietoisuuden lisääminen yhteiskunnassa kohderyhmän tilanteesta ja tarpeista sekä hyvistä ratkaisuista ja käytännöistä heidän tukemisekseen	4
Vammaisten ihmisten osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen kaikilla keskeisillä elämänalueilla, kuten koulunkäynnissä ja opiskelussa, asumisessa, työssä, yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa sekä kulttuurin ja taiteen alueella	3-4
Esteettömyyden ja saavutettavuuden edistäminen täyden kansalaisuuden toteutumiseksi myös kohderyhmän elämässä. (Muutosnopeus arvioitua hitaampi.)	3
Vaikeavammaisten oppimateriaalien kehittäminen, tuotanto ja levitys	4-5
Selkokieleen liittyvän teorian ja koulutuksen kehittäminen	5
OPH-koulutukset: tavoitteena on vahvistaa henkilöstön tieto-taitoa oppimisympäristöjen monipuolistamisessa ja kehitysvammaisten oppijoiden opetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.	5

Kehittämishankkeet – kohti parempia palveluja

KEHITYSVAMMAPALVELUIDEN KEHITTÄMISEN

keskeisiä teemoja olivat vuonna 2009 yksilöllinen asuminen, työllistyminen sekä FASD-lasten ja -nuorten asema. Uutena hankkeena käynnistettiin RATTI-projekti, jossa haetaan ratkaisuja haastaviin tilanteisiin kehitysvammaisten asumisessa. Keväällä 2009 valmisteltiin yhteistyössä Kehitysvammaisten Palvelusäätiön kanssa henkilökohtaiseen budjetointiin liittyvää rahoitushakemusta RAY:lle. Vuonna 2009 saatiin päätöksen Hyvät käytännöt -projektin raportointi ja Vuorovaikutuksella tuloksiin -projektin kehittämistyö ja materiaalien tuottaminen.

Liiton asiantuntijat osallistuivat moniin yhteistyöryhmiin, joissa edistettiin kehitysvammaisten asemaa tai kehitettiin kehitysvamma-alan uusia työkäytäntöjä. Tutkimus- ja kehittämiskeskus Tutke koordinoi kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunnan laatuvaliokuntaa, jossa käynnistettiin laajalla yhteistyöpohjalla asumisen käsitteistön uudistamistyö ja laatuvaalit määrittely kehitysvammaisten asumiselle. Kehitysvammaliiton panos vammaispalvelulain uudistusten ja erityisesti henkilökohtaisen avun mahdollisuuden tunnetuksi tekemisessä myös kehitysvamma-alalla oli merkittävä. Kaikissa näissä asioissa tehtiin tiivistä yhteistyötä alan muiden järjestöjen ja toimijoiden kanssa.

FASD-projekti

FASD-lasten ja -nuorten tuen ja palveluiden kehittäminen -hanke (2008–2011) toteutetaan yhteistyössä Perhehoitoliiton ja Ensi- ja turvakotien liiton kanssa. FASD (Fetal Alcohol Spectrum Disorders) viittaa sikiöaikaisen alkoholi-altistuksen aiheuttamien vaurioiden kirjoon. Hankkeen toimintamuodot ovat tiedotus, tutkimus, koulutus, vertaisryhmätoiminta ja kunnissa tehtävä kehittämistyö. Tavoitteena on parantaa sosiaali- ja terveyspalveluiden ja opetustoimen edellytyksiä vastata sikiöaikaisen alkoholi-altistuksen vaurioittamien

lasten, nuorten ja heidän perheidensä tuen ja palveluiden tarpeeseen.

Pääpaino kehittämistyössä oli kokeilla ja kehittää FASD-henkilöille soveltuvaa vertaistukiryhmätoimintaa. Toimintavuoden aikana järjestettiin vertaistukiryhmät nuorille aikuisille ja lievästi kehitysvammaisille aikuisille. FASD-lapsia hoitaville perheille järjestettiin

vertaisviikonloppu kolmen kaupungin yhteistyönä. Sijaisvanhempien tukiryhmä toimi aktiivisesti tuoden esille tarpeita ja hyviä käytäntöjä hankkeen kehittämistyöhön. Kuntatyöskentely käynnistettiin Kainuun maakunnassa järjestämällä henkilöstölle aiheeseen liittyvää perehdytyskoulutusta ja konsultaatiota, jossa keskityttiin alkoholivaurioiden tunnistamisen sekä tuen ja palveluiden järjestämiseen.

Vaikuttamistyön välineeksi tehtiin sikiöaikaisen alkoholi-altistuksen aiheuttamia vaurioita kuvaava esite,

”FASD-kiekko” ja sen julisteverso. Esite sopii työvälineeksi raskaudenaikaisesta alkoholinkäytöstä puhumiseen esimerkiksi neuvoloissa ja sitä on levitetty mm. yhteistyössä Vantaan ja Helsingin ennaltaehkäisevän päihdetyön yksiköiden kanssa.

Kansainvälisen FASD-päivän (9.9.2009) seminaariin osallistui eri alojen edustajia ympäri Suomea. Osana päivän tapahtumia eräät Helsingin kirkot soittivat kellojaan klo 9.09 muistuttaen raskausajan yhdeksän kuukauden raittiudesta.

Hankkeessa aloitettiin myös vuoden 2010 aikana julkaistavan, alkoholi-altistuksen aiheuttamia sikiövaurioita esittelevän kirjan toimittaminen. Hankkeeseen kuuluvasta tutkimuksesta kerrotaan sivulla 10.

Työtä tekijöille -projekti

Työtä tekijöille -projekti on Kehitysvammaliiton ja Kehitysvammaisten Tukiliiton yhteishanke, joka toteutetaan vuoden 2008 Yhteisvastuukeräyksen keräystuotolla. Projekti on luonteeltaan vaikuttamis- ja tiedotusprojekti, jonka päätavoitteena on, että nykyistä useammat kunnat järjestävät tuetun työllistymisen työhönvalmennuspalvelua kehitysvammaisille henkilöille.

Projektissa toteutettiin vuonna 2009 koulutuskampanja, jonka kohdealueita olivat Jyväskylän, Kouvolan, Seinäjoen, Turun, Kuopion ja Savonlinnan seudut lähialueineen. Koulutustilaisuuksiin kutsuttiin erityisesti kuntien sosiaalihuollon, työ- ja elinkeinohallinnon, Kelan ja ammatillisen erityisopetuksen edustajia sekä kehitysvammaisia nuoria ja aikuisia läheisineen. Erityisesti tilaisuuksiin pyrittiin saamaan kuntien sosiaalipalveluiden järjestämisestä vastaavien lautakuntien jäseniä. Koulutustilaisuuksissa pureuduttiin kehitysvammaisten ihmisten työsuhteisen palkkatyöllistymisen mahdollisuuksiin ja haasteisiin vammaispoliittisen ideologian, lainsäädännön, käytännön kokemusten

ja seudullisten paneelikeskustelujen kautta. Kuuteen koulutustilaisuuteen osallistui yhteensä lähes 350 avainhenkilöä ja vaikuttajaa.

Projektissa toteutettiin myös haastekampanja, joka oli suunnattu edellä mainittujen seutujen kuntien sosiaalipalvelujen järjestämisestä vastaaville lautakunnille. Yhteensä lähes 60 lautakunnalle lähetettiin haastekirje, jossa esiteltiin kahdeksan toimenpide-ehdotusta asioista, joilla kunnat voivat edistää kehitysvammaisten ihmisten työllistymistä työsuhteiseen palkkatyöhön. Haastekampanjasta tiedotettiin myös median välityksellä.

Projektihenkilöstö osallistui seminaari- ja konferenssiesityksin muun muassa Helsingin Esplanadilla järjestettyyn kehitysvammaisten kaupunkitapahtumaan, Inclusion European kansainväliseen My Life! -konferenssiin sekä VATES-säätiön Työhönvalmennuksen kehittämispäiville. Lisäksi toimintavuoden aikana käynnistettiin Yhteisvastuukeräyksen edunsaajajärjestöjen (Kehitysvammaliitto, Kehitysvammaisten Tukiliitto, Nuorten Ystävät ja Förbundet De Utvecklingsstördas Väl) yhteisen päätösseminaarin ja loppuraportin työstäminen.

RATTI – Ratkaisuja haastaviin tilanteisiin kehitysvammaisten yksilöllisessä asumisessa

Kehitysvammaliitto käynnisti vuoden 2009 alussa RAY:n tuella uuden tutkimus- ja kehittämisprojektin, jossa haetaan ratkaisuja haastaviin tilanteisiin kehitysvammaisten henkilöiden yksilöllisessä asumisessa. Kehitysvammaisille ihmisille kehitetyt asumisratkaisut ovat palvelleet voittopuolisesti vaikeimmin vammaisten henkilöiden tarpeita ja tarjonneet voimakasta tukea arkiaskareisiin. Monilla kehitysvammaisilla henkilöillä on kuitenkin melko hyvä toimintakyky ja heillä korostuvatkin ennen kaikkea mielialaan, psyykkiseen

hyvinvointiin ja sosiaalisiin suhteisiin liittyvät tuen tarpeet. Usein näiden ihmisten kohdalla voidaan puhua monitahoisista avun ja tuen tarpeista. Psykkisen ja sosiaalisen tuen tarpeiden tunnistaminen ja ratkaisumallien etsiminen niihin osana henkilökohtaisen avun järjestelyjä on edellytys sille, että kehitysvammaisten tuettua asumista pystytään toteuttamaan nykyistä laajemmassa mittakaavassa.

RATTI-projektin tavoitteena on 1) tutkia kehitysvammaisten ihmisten elämänmuotoja tämän päivän suomalaisessa yhteiskunnassa, heidän selviytymistään sekä sosiaalisia tukiverkostojaan eri toimintaympäristöissä; 2) kehittää työvälineitä ja menetelmiä kehitysvammaisten ihmisten psykososiaalisten huolten ja ongelmien sekä haastavien tilanteiden tunnistamiseen, analysointiin ja hoitamiseen ja 3) vahvistaa palvelujen käyttäjien omaa osallisuutta heitä koskevien asioiden käsittelyssä ja ratkaisujen etsimisessä heidän kokeemiinsa elämänhallinnan pulmiin.

Ensimmäisen vuoden aikana täsmennettiin hankkeen toteutussuunnitelma ja rekrytoitiin henkilökunta. Vuoden aikana järjestettiin kolme hankeyhteistyöstä kiinnostuneille tahoille avointa työkokousta, joissa työstettiin haastavien tilanteiden kuvauksia sekä tarkasteltiin kriittisiä palveluprosesseja RATTI-projektin kohderyhmän tukemisessa ja heidän asumisensa järjestämisessä. Lisäksi yhteistyökumppaneille järjestettiin seminaaripäivä kehitysvammaisen henkilön mielenterveydestä. Vuoden 2009 työskentelyn kautta hankkeen varsinaisiksi kehittämisalueiksi muotoutuivat Kymenlaakso, Itä-Suomi, Varsinais-Suomi sekä Uusimaa. Mukana yhteistyössä on kaikkiaan noin 15 organisaatiota. Vuonna 2009 toimintansa aloitti myös projektin ohjausryhmä, joka koostuu kokonaisuudessaan kuudesta kokemusasiantuntijasta.

Projektin tutkimusosuudesta kerrotaan sivulla 10.

Vuorovaikutuksella tuloksiin

Vuorovaikutuksella tuloksiin -projekti saatettiin päätökseen toimintavuoden aikana. Tämän RAY:n oppimsvaikeusohjelmaan kuuluneen hankkeen tavoitteena oli kehittää toimintamalleja, joiden avulla voidaan tunnistaa ja ennaltaehkäistä lasten oppimisen esteitä. Hanke toteutettiin yhteistyössä Suomen Vanhempainliiton kanssa.

Hankkeen tulokset toimitettiin julkaisuksi. Yleisesite Kynnyskysymyksiä käsittelee hankkeen arvolähdekohtia. Keinuu on työkirja, jonka avulla lapsi, hänen vanhempansa ja opetushenkilöstö voivat tunnistaa ja ottaa käsittelyyn oppimista haittaavia tilanne- ja vuorovaikutustekijöitä. Näin minä opin ja Näin minä ohjaan oppimaan ovat oppilaalle ja opettajalle tarkoitettu työkirjapari, jonka avulla etsitään kullekin lapselle parhaiten sopivia tapoja työskennellä ja oppia. Siirtymä sujumaan on koulujen vanhempainyhdistyksille tarkoitettu työkirja, jonka avulla vanhemmat voivat löytää ratkaisuja lastensa tukemiseen, kun nämä siirtyvät alakoulusta yläkouluun.

Kaikki nämä työmateriaalit on tarkoitettu yleisopetuksen käyttöön. Keinuu-materiaalista tehtiin myös kehitysvammaisille oppilaille sopiva muunnos.

Tutkimus valottaa vammaisuuden ilmiötä

TUTKIMUSTOIMINTA KESKITYI VUONNA 2009 sosiaalitieteelliseen tutkimukseen vammaisuuden ilmiöstä. Tutkimuksessa ei erotella vammaisryhmiä, vaan vammaisuutta nyky-yhteiskunnassa pyritään valottamaan laajasti. Olennaista on vammaisuuden ilmiötä selittävien mekanismien ja kriittisten kohtien ymmärtäminen esimerkiksi avun, tuen, itsemääräämisoikeuden ja kansalaisuuden kysymyksissä.

Näkymättömästä näkyväksi

FASD-lasten ja -nuorten tuen ja palvelujen kehittämishankkeeseen liittyvässä tutkimuksessa tehtiin tutkimushaastatteluja kolmella paikkakunnalla sosiaali- ja terveysalan henkilöstön ja perhehoitajien keskuudessa. Haastattelujen aiheena oli FASD-lasten ja -nuorten palvelujärjestelmän luonne ja sen toimivuus sekä sosiaali- ja terveysalan henkilöstön ammattietiikka.

Tutkimuksen alustavia tuloksia on esitelty sekä Suomessa että kansainvälisissä tutkimuskonferensseissa.

Työn ja organisaation muutos kehitysvammlaitoksen hajauttamisessa

Kehitysvammaliitto tekee kaksi tutkimusta Pääjärven kuntoutuskeskuksen ja Kauppilan hoitokotien hajauttamisesta. Palveluiden tuottamista koskeva tutkimus kohdistuu toimintatapoihin, joilla asumis- ja palveluja annetaan kehitysvammaisille asukkailla, kun laitoshoidosta siirrytään niitä korvaaviin palveluihin. Keskiössä ovat lähityöntekijät, joiden toiminta määrittää palvelujen laatua. Tutkimuksessa selvitetään lähityöntekijöiden käsityksiä työstään ja roolistaan

suhteessa kehitysvammaisiin asiakkaisiin. Lisäksi tutkimuksessa selvitetään lähityöntekijöiden työhyvinvointia. Vuoden 2009 aikana valmisteltiin ja pilotoitiin postikyselynä toteutettava tiedonkeruu sekä suoritettiin tiedonkeruun ensimmäinen vaihe. Kyselylomake lähetettiin kaikille Pääjärven kuntoutuskeskuksen ja Kauppilan hoitokotien lähityötä tekeville työntekijöille sekä Eteva-kuntayhtymän asumis- ja palvelujen henkilökunnasta poimitulle otokselle.

Organisaation muutosta koskevassa tutkimuksessa saatiin vuoden 2009 loppuun mennessä kerättyä tarvittava asiakirja-aineisto kokoon. Alustavia havainnot asiakirja-aineistosta verrattiin ad hoc -tyyppisesti suoritettua kyselyaineistoa.

RATTI – Ratkaisuja haastaviin tilanteisiin kehitysvammaisten yksilöllisessä asumisessa

Ratti-projektissa tutkitaan kehitysvammaisten henkilöiden asumista ja palveluita sekä heidän arkeaan ja elämänmuotojaan eri puolilla Suomea erilaisissa elinympäristöissä ja kuntarakenteissa. Tutkimus kehitysvammaisten henkilöiden elämästä tehdään etnografisin menetelmin yhteistoiminnallisesti heidän kanssaan tutkien heidän omia toimintaympäristöjään ja sosiaalisia verkostojaan sekä täysivaltaisen kansalaisuuden ja itsemääräämisoikeuden toteutumista. Erityisesti on tarkoitus selvittää, millaiset tilanteet määrittävät haastaviksi ja miten henkilöt itse tulkitsevat näitä määrittäjiä. Tutkimus käynnistyi keväällä 2009 keräämällä haastatteluaineistoa yhteistyössä Kehitysvammaisten Palvelusäätiön kanssa. Haastatteluissa käsiteltiin haastatteltujen henkilöiden jokapäiväistä elämää sekä teh-

tiin havaintoja heidän elämänympäristöstään. Etnografisen tutkimuksen toteutuksesta tehtiin täsmennetty tutkimussuunnitelma, neuvoteltiin sopimuksia neljän palveluntuottajan kanssa tutkimuksen toteuttamisesta sekä haettiin tarvittavat tutkimusluvut. Lisäksi työstettiin kansainvälistä julkaisua kehitysvammaisuuden määrittämisestä sekä palvelujärjestelmän kulttuurista ja historiasta.

Omaishoito, palkkatyö ja identiteetit

Tutkimushankkeessa selvitetään omaishoivan ja palkkatyön yhteensovittamisen ongelmia sekä onnistuneita ratkaisuja. Tarkoituksena on tutkia tapoja, joilla ikääntyneistä ja vammaisista läheisistä huolehtivat ihmiset sovittavat yhteen hoivaa ja palkkatyötä kulttuuristen normien, hyvinvointipolitiikan ja työmarkkinoiden rakenteiden muodostamisessa puitteissa. Tavoitteena on tuottaa tietoa siitä, mitä palkkatyön ja omaishoivan yhteensovittaminen edellyttää palvelujärjestelmältä, sosiaalisilta verkostoilta ja työnantajilta. Tutkimushanketta rahoittaa Suomen Akatemia ja se toteutetaan Jyväskylän yliopiston, Työterveyslaitoksen sekä Kehitysvammaliiton välisenä yhteistyönä. Hanke tekee yhteistyötä myös Leedsin, Tukholman ja Taipeiin yliopistojen tutkijatiimien kanssa.

Kehitysvammaliiton tutkimus- ja kehittämissyöksössä toteutettava osaprojekti kohdistuu vanhempiin, jotka asuvat samassa taloudessa aikuisen kehitysvammaisen lapsen kanssa ja tarjoavat hänelle säännöllisesti apuaan ja tukeaan. Tutkimusaineistona toimivat vanhempien haastattelut. Vuonna 2009 tutkimusaineistoa analysoitiin ja sen pohjalta kirjoitettiin artikke-

likäsikirjoitus kansainvälistä tieteellistä julkaisua varten. Lisäksi tutkimusprojektia esiteltiin Nordic Network of Disability Research -konferenssissa Tanskassa.

Kehitysvammaliitossa suoritettavaan osuuteen on sisällytetty myös osallistuminen Työterveyslaitoksen keräämän Työ ja terveys 2009 -kyselyn raportointiin. Raportointi koskee sitä osaa kyselyaineistosta, joka kohdistuu työssäkäynnin ohella tapahtuvaan ikääntyvistä, sairaista ja vammaisista läheisistä huolehtimiseen. Työterveyslaitos julkaisee raportit vuoden 2010 alussa.

Toimintakyvyn arviointi

Kehitysvammaisten ihmisten toimintakyvyn arviointiin tarkoitettu menetelmä viimeisteltiin kokeilua varten ja sen ominaisuuksia selvittävä kehittämistutkimus käynnistyi syksyllä 2009. Menetelmä vastaa AAIDD:n (The American Association on Intellectual and Developmental Disabilities) julkaisemaa kehitysvammaisuuden määritelmää (2009) ja sisältää huomattavia uudistuksia aikaisempiin toimintakyvyn arviointimenetelmiin verrattuna, mm. henkilön itsensä oman panoksen arviointitapahtumaan. Menetelmä julkaistaan 2010.

Kehitteillä oleva arviointimenetelmä on tarkoitettu työvälineeksi yksilölliseen tuki- ja palvelu-suunnitteluun. Toimintavuoden aikana käynnistettiin yhteistyöneuvottelut Finnish Consulting Groupin (FCG) kanssa palvelurakennekartoituksiin käytettävän menetelmäsovelluksen kehittämiseksi kuntien käyttöön. Kehittämisyhteistyö FCG:n ja sen suurimman omistajayhteisön Kuntaliiton kanssa jatkuu 2010.

Selvitys kehitysvammaisten ja mielenterveyskuntoutujien työtoiminnasta

Kehitysvammaisten ja mielenterveyskuntoutujien työtoiminnan nykytila ja tulevaisuuden suuntaviivat sekä työtoiminnan rooli ja sen suhde palkkatyöhön olivat tarkastelun kohteena selvityksessä, joka toteutettiin toimintavuoden aikana yhteistyössä Mielenterveyden Keskusliiton kanssa. Selvityksen lähtökohtana oli dokumentoidun tiedon puute esimerkiksi työtoiminnan asiakasprosesseista ja erilaisista sopimuskäytännöistä.

Selvityksen aineistonkeruu toteutettiin avainhenkilohaastatteluina haastatteleamalla yhteensä 20:tä kehitysvammaisten ja mielenterveyskuntoutujien työtoiminnan parissa työskentelevää johto- ja työntekijätason edustajaa.

Aineiston perusteella vaikuttaa siltä, että asiakaslähtöisyys ja yksilökeskeinen elämänsuunnittelu toteutuvat paremmin mielenterveyskuntoutujien kuin kehitysvammaisten henkilöiden työtoiminnassa. Kehitysvammaisten henkilöiden työtoiminnan rooli vaikuttaa pikemmin säilyttävältä kuin ”läpivirtaavuuteen” avoimille työmarkkinoille panostavalta, kun taas mielenterveyskuntoutujien työtoiminnassa toiminnan tavoitteena näyttää selkeämmin olevan kuntoutujien paluu työelämään.

Aineisto analysoitiin ja selvitysraportin käsikirjoitus laadittiin syksyn 2009 aikana. Kevään 2010 aikana käsikirjoitus viimeistellään Kehitysvammaliiton selvityksiä -julkaisusarjassa julkaistavaksi raportiksi, ja selvityksen tuloksista tiedotetaan yhteistyössä Mielenterveyden Keskusliiton kanssa.

Yhteistyö

Kehitysvammaliiton tutkimustoiminta pyrkii edistämään suomalaista vammaistutkimusta. Tutkimus- ja kehittämiskeskus tekee tiivistä yhteistyötä niin kotimaisten kuin kansainvälisten tutkimusyhteisöjen kanssa. Kotimaisista tutkimusalan foorumeista merkittävimpiä ovat Suomen vammaistutkimuksen seura sekä yhteishankkeet yliopistojen kanssa. Tärkeimmät kansainväliset tutkimusfoorumit ovat The International Association for the Scientific Study of Intellectual Disabilities (IASSID), The American Association on Intellectual and Developmental Disabilities (AAIDD), Academic Network of European Disability experts (ANED) ja Nordic Network on Disability Research (NNDR). Yhteistyö liiton muiden yksiköiden kanssa on myös tiivistä.

Rahoitus ja julkaisut

Raha-automaattiyhdistys on myöntänyt kohdennettua avustusta Kehitysvammaliiton vammaistutkimukseen vuosille 2007–2010. Määräraha mahdollistaa vammaispoliittisesti tärkeiden tutkimushankkeiden valmistelua ja toteutusta. Rahoitusta pyrittiin monipuolistamaan toimintavuonna, ja tutkimusta toteutettiin myös Suomen Akatemian tuella.

Kehitysvammaliiton tutkimuksia -sarjassa julkaistiin yksi yleisen valtio-opin väitöskirja: Nummelin, Tua. 2009. Större frihet – bättre lokalt anpassad service? Förvaltningsreformer och kommunernas service för utvecklingsstörda 1994–2000. Kehitysvammaliiton tutkimuksia 4. Kehitysvammaliiton selvityksiä -sarjassa ilmestyi vuoden aikana kaksi verkkojulkaisua.

Koulutus ja konsultointi – osaamista ja oppimista

KEHITYSVAMMALIITTO TUOTTA erityisryhmien kanssa työskentelevälle henkilöstölle lisä- ja täydennyskoulutusta. Koulutus rahoitetaan osallistumismaksuilla. Osa koulutuspalveluista on Opetushallituksen rahoittamaa.

Kehitysvamma palveluita tukevan koulutustoiminnan sisällöt uudistettiin vuonna 2009. Valtakunnallisten koulutuspäivien teemoina olivat mm. psykososiaalinen hyvinvointi ja haastavat tilanteet palveluissa, avun ja tuen uudet mallit asumisessa ja yksilökeskeinen elämänsuunnittelu. Yhteistyössä FCG Oy:n ja Kehitysvammaisten Tukiliiton kanssa toteutettiin alueellinen koulutuskampanja uudistuneesta vammais palvelulaista. Ensimmäistä kertaa kokeiltiin ja toteutettiin yhteistyössä Kehitysvammaisten Palvelusäätiön kanssa nelipäiväinen kurssi, jossa kehitysvammaiset henkilöt opiskelivat yhdessä ammattilaisten kanssa. Kurssi muokattiin selkokieliiseksi ja toteutuksessa käytettiin apuna kommunikaatiota tukevia menetelmiä.

Verkko-opetuksen kehittämistä jatkettiin alan henkilöstön lisä- ja täydennyskoulutuksen tarpeisiin. Uudistettu Perustietoa kehitysvammaisuudesta - verkkokurssi käynnistettiin syksyllä 2009. Opetushallituksen rahoittamana opetushenkilöstön täydennyskoulutuksena toteutettiin Erilainen oppija yhteisessä koulussa -koulutuskokonaisuus, johon sisältyi koulutusohjelmat oppimisen esteiden tunnistamisesta ja voittamisesta perusopetuksessa, vaikeimmin vammaisten opetuksesta ja kuntoutuksesta, selkokielestä ja vuorovaikutuksesta sekä kehitysvammaisesta oppilaasta perusopetuksessa.

Alli-valmennukseen osallistui 14 asumisen, opetuksen tai työ- ja päivätoiminnan palveluyksikköä eri puolilta Suomea. Alli-valmennusohjelmat ovat vakiintunut osa Tutken toimintaa. Ne tukevat kehitysvamma-

alan yksiköitä palvelujen laadun arvioinnissa ja kehittämisessä. Valmennusohjelmat tarjoavat työyhteisöille valmennuspäiviä, ohjausta ja neuvontaa sekä työskentelyä tukevan materiaalin.

Räätälöityjä tilauskoulutuksia toteutettiin eri puolilla Suomea ja teemoina olivat mm. asuminen, tuettu työ, ikääntyminen, seksuaalisuus, kehitysvammaisten mielenterveysongelmat ja haastavat tilanteet palveluissa. Moniin näistä koulutuksista sisältyi vahva konsultatiivinen osuus.

Konsultaatioita ja paikallisia kehittämishankkeita toteutettiin vaativien erityisryhmien tarvitsemien palveluiden kehittämisessä (mm. PWS-oireyhtymää kantavat henkilöt ja kehitysvammaiset mielenterveyskuntoutajat). Yksi tällainen konsultaatiohanke toteutettiin yhteistyössä Tikoteekin kanssa video-ohjauksen keinoin.

Valtakunnallisia kursseja ja koulutuksellisia tapahtumia järjestettiin 21, yhdessä yhteistyökumppanien kanssa 10 ja tilauskoulutuksina ja konsultaatioina 61. Koulutustilaisuuksien kesto vaihteli yhdestä tunnista kahteen päivään. Koulutus- ja konsultaatiotunteja keritty yhteensä yli 500 ja niihin osallistui yhteensä lähes 3200 henkilöä.

Isot tapahtumat järjestettiin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Keväällä 2009 oltiin mukana järjestämässä kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunnan ensimmäistä konferenssia, jossa heräteltiin keskustelua kehitysvammaisten ihmisten asumisen tilanteesta Suomessa. Syksyllä järjestettiin yhteistyössä FCG Oy:n kanssa laivaseminaari vammais palvelulain uudistuksista. Kehitysvamma-alan uutta ammattitutkintoa esiteltiin sosiaali- ja terveysalan opettajien neuvottelupäivillä.

Kirjasto – tiedon lähteille

TOIMINTAVUONNA KIRJASTO lainasi kokoelmansa aineistoa Kehitysvammaliiton työntekijöille, kirjastovieraille ja kaukopalveluna. Asiakkaita neuvottiin tiedonhaussa yleisesti ja erityisesti kirjaston oman Kevali-kokoelman käytössä sekä sähköisten artikkeleiden hakemisessa lehtiportaalista. Kehitysvammaliiton henkilöstölle tilattiin aineistoa myös muista kirjastoista kaukopalveluna.

Kirjasto toteutti Avoimet ovet -tapahtuman toukuussa. Tapahtumaan kutsuttiin erityisesti vammaisalan opettajia ja sosiaalialan oppilaitosten kirjastojen henkilökuntaa. Tapahtumassa esiteltiin kirjaston toimintaa ja myös Kehitysvammaliiton muuta toimintaa ja hankkeita.

Kirjastolle tehtiin kirjanmerkki-muotoinen esite. Sen kuva-aiheena on kehitysvammaisen taiteilijan Pekka Turusen Metso-työ. Kirjaston uutustiedote ilmestyi neljänä numerona.

Asiakkaat käyttivät verkko-ohjelmaa tiedonhakuun kirjaston Kevali-kokoelmasta, varausten tekoon ja lainojensa uusintaan. Lehtiportaalien kautta asiakkaat saavuttavat tieteellisten lehtien artikkeleita sähköisessä muodossa. Kirjaston asiakaskoneelta he voivat nähdä artikkelin kokonaisuudessaan, ja Kehitysvammaliiton ulkopuolelta on mahdollisuus saada artikkeleiden viitetietoja ja tiivistelmiä. Portaalipalvelut on ostettu ulkopuoliselta toimittajalta. Kirjastossa vierailevat asiakkaat voivat käyttää tiedonhaussa myös Kansalliskirjaston hallinnoimia Linda- ja Arto-tietokantoja.

Kokoelman kartunta oli 471 nimekettä. Vuoden lopussa kokoelmassa oli lainattavaa aineistoa 10 425 nidettä. Käsikirjastossa ja lukusalikäytössä oli yhteensä 2085 nidettä. Lisäksi aineistoa oli sijoitettuna mm. Tikoteekin käsikirjastoon ja varastokirjastoon. Kokoelmasta siirrettiin vanhoja tieteellisten lehtien vuosi-

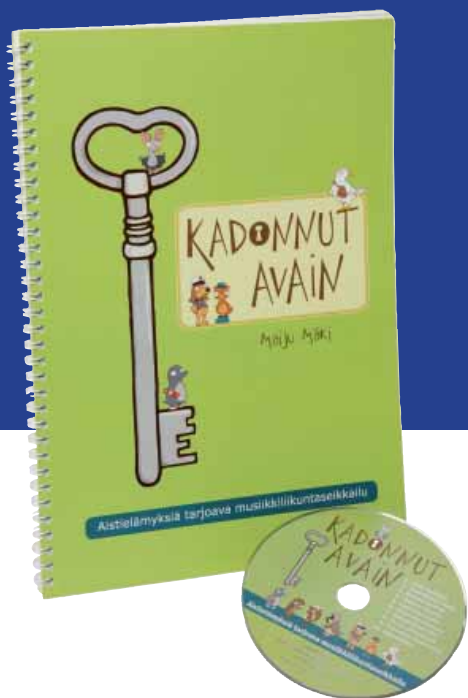
kertoja Varastokirjastoon Kuopioon. Muutoin poistoja tehtiin lähinnä sisällöllisesti vanhentuneesta ja/tai turmeltuneesta aineistosta.

Lainatapahtumia oli 4883, mikä on 9,5 prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna. Lainoista Kehitysvammaliiton henkilöstön osuus oli kasvanut 55 prosenttiin. Eniten on vähentynyt opiskelijoiden osuus, joka oli enää 19 prosenttia. Vammaispalvelujen piirissä toimivan henkilöstön osuus kirjaston käyttäjistä oli 20 prosenttia.

Kehitysvammaliiton kirjasto on Erikoiskirjastojen neuvoston jäsen. Kirjasto on mukana vastaajakirjastona Helsingin kaupunginkirjaston ylläpitämässä Kysy kirjastonhoitajalta -palvelussa.

Opike – osallistavaa oppimista

KEHITYSVAMMALIITON OPPIMATERIAALIKESKUS

Opike tuottaa aineistoja erilaisten oppijoiden opetukseen, kasvatukseen ja kuntoutukseen. Materiaalien tavoite on lisätä kehitysvammaisten ja muiden oppimisen haasteita kohtaavien ihmisten osallisuutta, toimintakykyä ja tiedonsaantia sekä tukea heidän lähihenkilöitään työssään erilaisten oppijoiden kanssa.

Aineiston tuotanto

Opikkeen kaikki materiaalit perustuvat pedagogiseen tietoon ja kentällä tapahtuvaan testaukseen.

Vuonna 2009 Opikkeen toiminnan painopistealueina olivat osallistava opetus, jolla tuetaan koulujen inklusiivisia tavoitteita, sekä vaikeavammaisten opetukseen tuotettava materiaali. Toimintavuonna lanseerattiin Opike – osallistavaa oppimista -slogan, joka näkyy Opikkeen viestintä- ja markkinointimateriaaleissa.

Opike tuottaa sekä painettuja aineistoja että verkkomateriaaleja. Osa aineistoista tehdään yhteistyössä muiden alan toimijoiden kanssa. Toimintavuonna tuotannossa oli yli 40 tuotetta, joista valmistui 16 painettua tuotetta. Verkkomateriaaleja tehtiin ydintuotteiden ympärille tukimateriaaliksi ja omina tuotteinaan. Verkko tuotteet julkaistaan tekeillä olevassa portaalissa.

Perusopetukseen ja ammatilliseen opetukseen tuotettiin laaja matematiikan kirjasarja Arkimatikka, joka myytiin toimintavuonna loppuun. Kirjasarja koostuu kopioitavista teoria- ja tehtäväsivuista ja se on tarkoi-

tus tuottaa myöhemmin myös verkon kautta jaeltavana tuotteena.

Toimintavuonna alettiin kääntää ja muokata Läromin tuottamaa Solklart-kansiosarjaa suomen kielelle. Opike julkaisee sarjan sisällöt kokonaisuudessaan verkkoversiona. Käännös- ja verkkomuokkaustyö aloitettiin fysiikan ja kemian kokonaisuudesta. Salainen-lukukirjaan tuotettiin kauan kaivattu harjoitusvihko.

Opike kustansi kaksi selkokielen teoriakirjaa: Selkokielen käsikirja ja Selkokieli ja vuorovaikutus. Selkokielistä pokkarisarjaa jatkettiin tuottamalla Kirjailijan murha ja mukauttamalla selkokielelle Arto Paasilinnan teos Kylmät hermot, kuuma veri. Verkkomateriaaliksi tuotettiin myös ”tekstitaitokirja” opastamaan opetushenkilöstöä pokkareiden käsittelyyn oppitunneilla. Osa selkokirjoista rahoitettiin opetusministeriön myöntämällä selkokirja-avustuksella.

Kentän toiveesta vanhoista tuotteista uudistettiin Satuvuosi viittoen -viittomasatunmateriaali.

Vaikeavammaisten opetukseen tuotettiin sekä käsikirjamateriaalia että oppilaille suunnattuja teoksia. Syksyllä 2009 ilmestyi Vaikeavammaisten opetuksen käsikirja, joka myytiin heti loppuun. Kirja on suunnattu koulujen opetushenkilöstölle ja se sisältää opetuksen järjestämistä koskevia asioita sekä pedagogisesta että hallinnollisesta näkökulmasta.

Apua arkeen -kirja valmistui ja se tukee aistitoiminnan parempaa ymmärtämistä ja huomioonottamista. Kadonnut avain -kirja ja musiikki-cd tuotettiin varhaiskasvatukseen ja kuntoutuksen ilmaisumateriaaleiksi. Musiikkituotanto tehtiin yhdessä Oulun yliopiston erityisopettajiksi opiskelevien ja Soiva siili -yhtyeen kanssa.

Vaikeavammaisten opetukseen kehitettyä HOJKS-työkalua uudistettiin vastaamaan tulevia perusopetuk-

sen lakimuutoksia. Vierelle kehitettiin oppiaineittain yksilöllistettyä HOJKS-työkalua. Vaikeavammaisten HOJKS-työkalu oli vuonna 2009 käytössä 48 erityisopettajalla, ja sillä tehtiin 200:lle vaikeasti kehitysvammaiselle oppilaalle henkilökohtaiset opetuksen järjestämistä koskevat suunnitelmat.

Yhteistyötä Serholt Läromedelin kanssa jatkettiin muokkaamalla Opin luonnosta -pelikorttisarja metsäluonnosta, kaupunkiluonnosta ja järvi- ja meriluonnosta Suomen oloihin sopivaksi ja lokalisoimalla kolme englanninkielistä Bingolotto-peliä.

Aineistojen tuotannossa hyödynnettiin digitaalista tuotantoprosessia ja digipainoa, mikä nopeutti tuotekiertoa ja mahdollisti tuotteiden tiheämmän päivityksen. Opikkeella oli myös entistä paremmat mahdollisuudet kehittää tuotteitaan asiakkailta saadun runsaan palautteen ansiosta.

Koulutus ja opastus

Opike tarjosi Opetushallituksen tuella täydennyskoulutusta opetushenkilöstölle. Lisäksi järjestettiin tuotettuihin materiaaleihin liittyvää käyttöopastusta ja tuotekehitystapaamisia.

Käyttöopastus-tapahtumat hakevat vielä paikkaansa ja niitä markkinoidaan kentälle aktiivisesti. Vuoden 2009 tilaisuuksiin osallistui 32 henkilöä. Kahdesti vuodessa järjestettävät Opikepäivät ovat taasen löytäneet asiakkaansa. Teemallisissa tilaisuuksissa asiakkaiden on mahdollista kuulla ajankohtaisista aiheista, tutustua Opikkeen tuotteisiin ja tavata Opikkeen henkilökuntaa. Kevään 2009 Opikepäivien aihe oli musiikin mahdollisuudet erityisopetuksessa, ja siihen osallistui 50 henkilöä. Syksyn asiakaspäivien aihe oli inklusiivinen kasvatus ja monenlaiset oppijat. Tilaisuuteen osallistui 46 henkilöä.

Vuonna 2009 Opikkeen myyntinäyttelyssä vieraili 20 ammattilais- ja 18 opiskelijaryhmää sekä yksittäisiä asiakkaita. Myyntinäyttelyä pidettiin yllä myös Pieksämäellä.

Opike osallistui vuoden aikana 15:een messu- ja näyttelytapahtumaan. Lisäksi Opikkeen henkilökunta vieraili kouluissa ja päiväkodeissa esittelemässä tuotteita.

Opikkeen tuoteluettelo ja verkkokaupan sisältöjä kehitettiin informatiivisemmiksi. Lisäksi Opike julkaisi kaksi Opike-uutislehteä, joita jaettiin Ketju-lehden välissä ja asiakastapahtumissa sekä neljä Tikas-tiedo-

tetta. Opike markkinoi tuotteitaan ja palveluitaan alan lehdissä ja yhteistyökumppaneiden kautta.

Opike jatkoi yhteistyötään ruotsalaisen Svenska Pedagogiska Institutin kanssa. Vuonna 2009 alkoi myös Nordplus-hanke ICT-Circles of Learning, jossa kehitetään opetushenkilöstön tieto- ja viestintäteknikan taitoja yhdessä Tanskan ja Latvian kanssa.

Myynti

Opikkeen myynti pysyi edellisvuoden tasolla. Tuotekartan kahdeksasta euromääräisesti myydyimmistä tuotteesta viisi oli vaikeavammaisten opetuksen suunnattuja tuotteita.

Vuoden 2009 myydyimpiä tuotteita olivat: vaikeavammaisille suunnattu musiikki-ilmaisumateriaali Maharumpu, Kuvionuotit 1-3, Arkimatikka, KKK-harjoitusohjelmat, Tikas-opetuslisenssi, Apua arkeen ja aistihäiriöihin -opaskirja, Vaikeavammaisten opetus ja kasvatusta käsikirja, tunneilmaisu-leikkimateriaali Kadonnut avain ja Selkokielen käsikirja.

Opikkeen tuottamista kirjoista mm. Vuorovaikutus, Johdatus puhetta tukeviin ja korvaaviin kommunikointimenetelmiin ja Apuvälinekirja on valittu

usean oppilaitoksen opinto-ohjelmaan kuulustelukirjallisuudeksi.

Tikas-koulutusmalli

Erytisryhmien tietotekniikkaopetuksen sisältöjä kehitettiin edelleen. Tikas-verkkoympäristön materiaalipankin tehtäviä lisättiin ja sinne tuotettiin selkokielineen osuus. Verkkosähköposti-kirja ja Nettietiketti julkaistiin sekä painettuina että verkkoversioina. Lisäksi tuotettiin tieto- ja viestintäkasvatuksen opiskelua tukevia verkkotehtäviä.

Tikas-koulutuksia järjestettiin Opetushallituksen tuella eri puolilla Suomea. Opike järjesti myös opetushenkilöstölle suunnattua käytännönläheistä täydennyskoulutusta tieto- ja viestintäteknikasta. Koulutusten viestintää ja ilmoittautumista varten avattiin verkkosivusto opikekoulutus.net.

Vuoden 2009 lopussa Suomessa oli 160 Tikas-koulutusmallia käyttävää oppilaitosta, noin 450 Tikas-opettajaa ja Tikas-todistuksen oli saanut noin 4 700 erityisoppilasta.

Tikoteekki – monta tapaa viestiä

KEHITYSVAMMALIITON TIETOTEKNIikka- JA KOMMUNIKAATIOKESKUS Tikoteekki edistää puhevammaisten ihmisten kommunikointia ja osallisuutta huolehtimalla siitä, että heidän oikeutensa ymmärtää ja tulla ymmärretyksi toteutuu yhteiskunnassa. Tikoteekki edistää myös vaikeasti vammaisten henkilöiden esteetöntä tietotekniikan käyttöä.

Tikoteekki tiedottaa, kouluttaa, kehittää uusia toimintamalleja ja teknologisia ratkaisuja vammaisten ihmisten, heidän lähi-ihmistensä ja alan ammattilaisten käyttöön. Kehittämistyötä tukevat asiakaspalveluprosessit, kehittämishankkeet ja valtakunnallinen Tikoteekki-verkosto, jonka toimintaa keskus koordinoi.

Tiedotus ja koulutus

Suomessa on edelleen runsaasti puhevammaisia ihmisiä, joilla ei ole keinoa ilmaista itseään. Kommunikoinnin ratkaisut ja apuvälineet ovat vieraita eikä palveluihin osata hakeutua. Tietoa kommunikoinnin ja tietotekniikan mahdollisuuksista jaettiin kolme kertaa vuoden aikana julkaistussa Tikonen-tiedotteessa, Tikoteekin sivuilla ja Papunet-sivustolla sekä oppaiden, koulutuksien ja keskustelutilaisuuksien kautta. Erityisesti tietoa kommunikoinnin apuvälineratkaisuista jaettiin tietoisuuksissa ja Tikoteekki-verkoston osastolla Apuvälinemessuilla.

Puhevammaisten tulkkipalvelusta tuotettiin DVD, jossa puhevammaiset tulkkipalvelun käyttäjät kertovat kokemuksiaan tulkkipalvelusta. Videossa on myös esimerkkejä tulkkipalvelun mahdollisuuksista, käyttäjien erilaisista kommunikointikeinoista ja apuvälineistä. Tikoteekin toiminnasta kerrottiin televisiossa Ajan antajat -sarjassa, jossa esiteltiin RAY:n tukemien järjestöjen toimintaa. Tulkkipalvelu-videosta ja Tikoteekin kehittämistyöstä kirjoitettiin myös mediassa.

Tikoteekki järjesti vuoden aikana lähes viisikymmen-

Kuvat kommunikoinnissa -opas päivitettiin.

tä koulutusta tai luentoa hoito-, kuntoutus- ja opetusalan ammattilaisille ja opiskelijoille. Yhdessä Papunetin kanssa Tikoteekki toteutti ensimmäisen alan ammattilaisille suunnatun verkkokoulutuksen kommunikointikansioista. Kaikkiaan koulutuksiin osallistui noin 800 henkilöä. Tikoteekkiin tutustui vuoden aikana noin kaksikymmentä ryhmää. Opiskelijoiden lisäksi keskuksessa vieraili muun muassa vanhempainryhmiä, sairaaloiden kuntoutustyöryhmiä ja ulkomaisia vieraita.

Puhevammaisen ihmisen lähi-ihmiset mahdollistavat tasa-arvoisen osallistumisen vuorovaikutukseen. Tikoteekki päätti vuoden aikana kolme ja käynnisti viisi uutta vaikeasti puhevammaisten ihmisten yhteisöille ja lähi-ihmisille suunnattua, video-ohjaukseen perustuvaa OIVA-vuorovaikutusprosessia. Prosessi vahvistaa

lähi-ihmisten vuorovaikutustaitoja ja tukee taitojen hyödyntämistä vuorovaikutustilanteissa vaikeimmin vammaisten henkilöiden kanssa. Toteutetut prosessit tukevat myös Oivalla vuorovaikutukseen -hankkeen kehittämistyötä.

Kehittämistyötä tukevat asiakaspalvelut

Kehitysvammaliiton Tikoteekin kehittämistyön perustana ovat asiakastyössä sovelletut käytännöt, toimintamallit ja apuvälinekokeilut. Vuoden aikana panostettiin erityisesti vaativien ja laajojen kommunikointiratkaisujen ja tietoteknisten apuvälineiden käyttöönottoa helpottaviin ratkaisuihin. Kehittämistyön tuloksena tuotettiin runsaasti laajojen kommunikointikansioiden harjoittelumateriaalia, päivitettiin Kuvat kommunikoinnissa -opas sekä kehitettiin kommunikointikansioiden sanastojen rakennekäytäntöjä.

Palvelujen yhdenvertaistamiseksi valtakunnallisesti tehtiin Tikoteekki-verkoston käyttöön kolme yksilöllisesti muokattavaa, sanastoltaan laajaa kommunikointikansiopohjaa lähinnä lapsille ja nuorille. Toimintavuonna valmistuneet TAIKE-taulustot otettiin myös koko verkoston käyttöön (TAIKE-taulustoista lisätietoa sivuilla 22-23). Tikoteekin Papunet-sivuilla rakentamat kansiopohjat erityisesti afaattisille aikuisille auttavat esimerkiksi terveyskeskuksen terapeuttia rakentamaan kommunikointikansion oman asiakkaan tarpeita vastaavaksi. Apuvälineiden käytön ohjauksessa kokeiltiin kommunikointikansio -ryhmää nuorilla ja käynnistettiin yhteistyöneuvottelut Invalidiliiton Lahden kuntoutuskeskuksen kanssa laajojen kommunikointiohjelmien käyttöönottoa tehostavien sopeutumisvalmennuskursien toteuttamisesta.

Lisäksi Papunetin sivuille tuotettiin uusia mallikuvia viittomista ja näön arviointimateriaalia kuvakommunikoinnin tukemiseen ja jatkettiin Papunetin peli-,

ohjelma- ja kommunikointilaitte -tietokantojen päivitystä. Papunetin Ohjelmat-osiossa julkaistiin kymmeniä Tikoteekin tuottamia Power Point -ohjelmalla toimivia harjoituksia ja tehtäviä.

Vuoden aikana Tikoteekki päätti 49 (2008: 35) asiakasarviointiprosessia ja konsultoi 11 asiakasta ja yhteisöä. Tikoteekki toimi pääosin Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan alueella. Lisäksi joitakin asiakkaita Kymenlaaksosta ja Etelä-Karjalasta osallistui arviointiprosesseihin.

Yhteistyö

Tulkkipalveluihin liittyvien uudistusten (Puhevammaisten tulkkauspalvelulaki ja siirto Kelalle 1.9.2010) myötä Tikoteekki teki tiivistä yhteistyötä puhevammaisia edustavien järjestöjen kanssa yhteisissä lausunnoissa ja kirjelmässä. Yhteistyötä tehtiin myös Kelan, STM:n ja HUS-kuntayhtymän kanssa puhevammaisten ihmisten palvelujen kehittämiseksi. Kommunikointiin liittyvissä opinnäytetöissä ja alan tutkimuksissa yhteistyötä tehtiin Arcada-oppilaitoksen, Oulun yliopiston logopedian oppiaineen ja Helsingin yliopiston puhetieteen laitoksen kanssa.

Tikoteekki-verkosto

Oikeus kommunikointiin ei edelleenkään toteudu kaikilla puhevammaisilla ihmisillä. Avainasemassa ovat paitsi puhevammaisten ihmisten lähi-ihmiset myös kommunikoinnin apuvälinepalveluita tuottavat tahot. Keskussairaaloiden Tikoteekit, Folkhälsanin kommunikaatiokeskus sekä vastaavia palveluita tuottavat erikoissairaanhoidon yksiköt HUS:ssa tuottavat näitä palveluita vaikeimmin puhevammaisille ihmisille osana lääkinnällistä kuntoutusta. Yksiköt muodostavat Tikoteekki-verkoston, jonka tavoitteena on kommuni-

KUVA: PEKKA ELOMAA

koinnin apuvälinepalveluiden kehittäminen ja palveluiden saavutettavuuden parantaminen. Verkoston avulla ehkäistään vaikeasti puhevammaisten ihmisten syrjäytymistä ja mahdollistetaan yhdenvertaiset, laadukkaat kommunikoinnin apuvälinepalvelut eri puolilla Suomea.

Kommunikoinnin apuvälinepalvelut ovat nuori, kapea-alainen, erikoistumista edellyttävä kuntoutuksen osa-alue, jonka kehittäminen ja tietotaidon ylläpitäminen edellyttävät tiivistä yhteistyötä alan palveluita tuottavien keskusten kanssa. Kehitysvammaliiton Tikoteekki kehittää kommunikoinnin ratkaisuja ja palvelumalleja puhevammaisten ja lähi-ihmisten vuorovaikutuksen ja kommunikoinnin tueksi. Tietoa välitetään myös Tikoteekki-verkoston kautta. Verkosto tukee työntekijöiden osaamista ja tiedonsaantia uusista toimintamalleista, teknisistä ratkaisuksista ja apuvälineistä. Verkostoon kuuluu lähes kahdeksankymmentä työntekijää eri puolilla Suomea.

Verkoston puheterapeutit kehittivät yhdessä laajoja kommunikointikansioita. Lisäksi verkoston jäseniä koontui verkostopäivillä ja työkokouksissa pohtimaan apuvälinepalveluiden käytäntöjä ja myöntämiskriteereitä. TAIKE-tauluston levittämiseksi kommunikoinnin

apuvälineenä järjestettiin verkoston jäsenille perehdytystä tauluston käyttöön. Myös pääkaupunkiseudun alueellisesta apuvälinekeskushankkeesta vastaava koordinoija HUS:sta tutustui Kehitysvammaliiton Tikoteekin ja Tikoteekki-verkoston toimintaan.

Kehitysvammaliiton Tikoteekin johtaja osallistui alueellisten keskusten seurantar ryhmien kokouksiin Oulussa, Tampereella, Jyväskylässä ja Rovaniemellä. Lisäksi neuvoteltiin jälleen palveluiden kehittämisestä Kymenlaakson ja Etelä-Karjalan alueella. Folkhälsanin kommunikaatiokeskus liittyi Tikoteekki-verkostoon vuoden alussa.

OIVALLA vuorovaikutukseen

Vuosina 2005 – 2008 Tikoteekissa toteutettiin Vaikkeimmin kehitysvammaisten ihmisten kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen kehittäminen -projekti, lyhyemmin Osallisuuteen vuorovaikutusaloitteilla -hanke OIVA. Hankkeen tavoitteena oli vahvistaa vaikeimmin kehitysvammaisten aikuisten ja heidän kommunikointikumppaneidensa välistä vuorovaikutusta ja kommunikointia. Hankkeesta valmistui loppuraportti ja tutkimusraportti alkuvuodesta 2009. Molemmat raportit julkaistiin internetissä Papunetin Tikoteekki-sivuilla.

Kehitysvammaliiton Tikoteekissa käynnistyi toimintavuonna OIVALLA vuorovaikutukseen -hanke, joka päättyi 2012. Hankkeen tausta-ajatus on, että myös vaikeimmin puhevammaisella ihmisellä on oikeus ilmaista itseään ja tulla ymmärretyksi. Vuorovaikutuksen onnistuminen saattaa kuitenkin olla uhattuna, kun toinen osapuoli ei ilmaise itseään puhumalla ja hänen on vaikea ymmärtää puhetta.

Lähi-ihmisten voi olla haasteellista huomata vaikeimmin puhevammaisen ihmisen hyvin hienovaraisia, usein eleillään ja olemuksellaan ilmaisemia vuorovaikutusaloitteita. Toisaalta puhevammaisen ihmisen voi olla vaikea ymmärtää lähi-ihmisiä, joiden viestit perustuvat usein pitkälti puheeseen. Jos vuorovaikutuksen osapuolet eivät huomaa tai ymmärrä toistensa viestejä, he eivät voi vastata toisilleen. Silloin vuorovaikutus katkeaa.

Lähi-ihmisillä on tärkeä rooli vuorovaikutuksen onnistumisessa. Taito olla vaikeimmin kehitys- ja puhevammaisen ihmisen vuorovaikutuskumppani ei usein synny itsestään. Lähi-ihmiset voivat kuitenkin vahvistaa vuorovaikutuskumppanin taitojaan, mikäli he saavat tukea ja ohjausta.

Kehitysvammaliiton Tikoteekin OIVA-hankkeessa (2005 – 2008) kehitettiin lähi-ihmisten ohjaamiseen

videopohjainen, yhteisöllinen OIVA-vuorovaikutusmalli. Mallin on todettu edistävän vaikeimmin kehitysvammaisten ihmisten ja heidän vuorovaikutuskumppaneidensa yhteisymmärrystä. OIVALLA vuorovaikutukseen (2009 – 2012) -hankkeen tavoitteena on

- levittää OIVA-vuorovaikutusmallia
- kehittää ja soveltaa OIVA-vuorovaikutusmallia myös vaikeimmin dementoituneiden ihmisten yhteisöille.

Hanke alkoi maaliskuussa 2009. Toimintavuonna käynnistettiin yhteistyö mukana olevien tahojen kanssa, suunniteltiin OIVA-ryhmänohjaajien perehdytysmallin rakennetta ja sisältöä sekä käynnistettiin OIVA-ryhmänohjaajien perehdytysmallin pilotoiminen.

Yhteistyökumppaneille järjestettiin tiedotustilaisuudet keväällä 2009. Niiden tavoitteena oli esitellä organisaatioiden esimiehille ja hankkeeseen osallistumisesta kiinnostuneille työntekijöille hanketta ja sen toteutussuunnitelmaa. Tiedotustilaisuuksien jälkeen yhteistyökumppanit nimesivät hankkeen ensimmäiseen vaiheeseen mukaan lähtevät työntekijät ja yksiköt. Keväällä allekirjoitettiin hankesopimus kunkin yhteistyökumppanin kanssa.

OIVA-ryhmänohjaajien perehdytysmallin rakennetta suunniteltiin yleisellä tasolla keväällä 2009. Perehdytysmalli sisältää lähiopetuspäiviä ja käytännön harjoittelun. Opiskelijoilla on käytössään verkko-oppimisympäristö, jonne opiskeluun liittyvät materiaalit ja tieto kootaan. Heillä on myös mahdollisuus vaihtaa ajatuksia keskenään ja olla yhteydessä kouluttajiin lähiopetuspäivien välillä verkossa. Käytännön harjoittelunaan kukin opiskelija ohjaa OIVA-vuorovaikutusmallin prosessin kaikkine vaiheineen mallin toimintaperiaatteiden mukaisesti. Opiskelijat saavat kussakin lähiopetuspäivässä valmiudet OIVA-

vuorovaikutusmallin seuraavan vaiheen toteuttamiseen.

Toimintavuonna tuotettiin materiaaleja, joita OIVA-ryhmänohjaajaopiskelijat hyödynsivät harjoittelussaan. Materiaalit liittyivät OIVA-vuorovaikutusmallin prosessin aloittamiseen, toteuttamiseen ja OIVA-ryhmänohjaajana toimimiseen. OIVA-vuorovaikutusmallin aloitusvaiheen materiaaleja ovat OIVA-prosessikokonaisuuden esittelymateriaalit, OIVA-koulutusdiat ja koulutuksen oheismateriaalit sekä OIVA-työvälineiden päivitettyt versiot. Ryhmänohjauksen materiaaleja ovat harjoittelusuunnitelma -ohje, muistilista Oivariihitapaamisen ohjaamisesta ja OIVA-ryhmänohjaajan matkapäiväkirjalomakkeet.

Seitsemän hankkeen yhteistyöorganisaatioiden nimeämää opiskelijaa aloitti perehtymisen OIVA-ryhmänohjaajaksi toukokuussa 2009. Vuonna 2009 he osallistuivat neljään lähiopetuspäivään Kehitysvammaliitossa. Opiskelijat aloittivat käytännön harjoittelunsa syyskuussa 2009 omassa organisaatiossaan. Opiskelijoiden harjoittelunaan ohjaamiin OIVA-vuorovaikutusmallin prosesseihin osallistui 42 työntekijää seitsemästä vaikeimmin kehitysvammaisille ihmisille palveluja tarjoavasta yhteisöstä eri puolilla Suomea.

Hankkeesta kerrottiin internetissä Tikoteekin ja Kehitysvammaliiton sivuilla. Toimintavuonna laadittiin hankkeen arviointisuunnitelma. Syksyllä 2009 projektitiimi ja hankkeen ohjausryhmä tekivät hankkeen alkuarvioinnin itsearviointina.

Hankkeen yhteistyökumppaneita ovat Eteva-kuntayhtymä, Helsingin kaupunki, Lappeenrannan kaupunki, Oulun kaupunki, Turun kaupunki, Muistiliitto ry ja Helsingin yliopiston käyttäytymistieteiden laitos.

Elämäntarinat-hanke

Elämäntarinat-hankkeen tavoitteena on tehdä näkyväksi vaikean puhevamman vaikutuksia puhevammais-

ten ihmisten elämään. Hankkeessa nousevat esille myös puhevammaisten ihmisten oikeudet ja osallisuus yhteiskunnassa.

Kaikilla hankkeeseen osallistuneilla on ollut käytösään puhevammaisen tulkki. Tulkin kanssa he ovat voineet miettiä ja valmistaa jo etukäteen tarinoita omasta elämästään ja siitä, miten puhevammaisuus on vaikuttanut siihen. Osa on myös kirjoittanut tämän paperille.

Tarinoiden litterointia jatkettiin vuoden aikana. Koska osalla kertojista oli hyvin vaikea puhevamma, vaihtelee tarinoiden pituus suuresti. Tarinoiden työstäminen kirjaksi käynnistettiin keväällä 2009 ja se jatkuu vuoden 2010 kevääseen.

Kommunikointiohjelmat käyttöön -projekti

Kommunikointiohjelmat käyttöön -hankkeen päämääränä oli luoda kommunikointiohjelmaan valmista materiaalia puhevammaisten lasten ja nuorten käyttöön. Materiaalin suunnittelun tavoitteena oli taata puhevammaiselle ihmiselle mahdollisuus tuottaa kieliopillisesti ymmärrettävää suomen kieltä ja keskustella mahdollisimman sujuvasti kommunikointiohjelman avulla. Viiden vuoden kehitystyön jälkeen syntyi TAIKE- taulusto 2009.

TAIKE- taulusto on laaja kommunikointijärjestelmä, jonka suunnittelussa on otettu mallia puhuvien ihmisten keskustelusta sekä käytetty keinoja, joilla käyttäjän on helppo herättää kiinnostusta keskustelukumppanissa. Hankkeen aikana kehitettiin myös kielellinen taivutin, joka toimii yhdessä tauluston kanssa ja muuntaa käyttäjän valitseman merkkijonon kieliopilliseksi sujuvaksi suomen kieleksi. Kielellinen taivutin on ensimmäinen kommunikointiohjelmassa toimiva suomenkielinen sovellus, joka pystyy taivuttamaan tuhansia sanoja.

TAIKE- tauluston kehittäminen on ollut pitkälinen prosessi, jossa on ollut mukana kymmeniä eri alojen

INCL-toiminta – tukea perheille

ammattilaisia sekä käyttäjiä ja heidän lähi-ihmisiin. Taulusto on saanut innostuneen vastaanoton niin käyttäjien kuin ammattilaistenkin keskuudessa. TAIKE-aulustoa voidaan käyttää myös useampien asiakasryhmien kanssa kuin alun perin tavoiteltiin. Taulustoa voidaan käyttää pienillä muutoksilla aikuisten puhevammaisten ihmisten kanssa sekä myös kielellisen harjoittelun välineenä.

TAIKE-aulusto on laaja kommunikointijärjestelmä ja sen käyttöönotto vaatii aina harjoittelua niin käyttäjiltä, lähiympäristön ihmisiltä kuin puheterapeuteiltakin. Tikoteekki järjestää TAIKE-auluston käyttöönottokoulutusta ja jatkaa hankkeen jälkeenkin TAIKE-auluston koulutukseen ja levittämiseen liittyvää kehittämistyötä.

Vuoden aikana testattiin ja viimeisteltiin TAIKE-auluston ja kielellisen taivuttimen toimintaa. Taulustoihin tehtiin myös jonkin verran uusia tauluja sekä rakennettiin TAIKE-auluston askellusversiot. TAIKE-aulusto leviää puhevammaisille käyttäjille kommunikoinnin apuvälineenä Tikoteekki-verkoston kautta. Syksyn aikana koulutettiin projektissa mukana olleet käyttäjät ja lähi-ihmiset sekä Tikoteekki-verkoston työntekijät tauluston käyttöön. Koulutukseen osallistui lähes 80 henkeä. Taulustosta kertoviini luentoihin ja loppuseminaariin osallistui kaikkiaan 120 ihmistä. Vuoden aikana tuotettiin myös tauluston käyttöopas ja koulutusmalli tauluston käytöstä kuntoutuksen apuvälineenä.

Hankeessa tehtiin tiivistä yhteistyötä Honkalampi-säätiön Punos-hankkeen kanssa TAIKE-auluston soveltumisesta kuvapuhelimen käyttöön. Lisäksi yhteistyötä tehtiin Invalidiliiton Lahden kuntoutuskeskuksen ja Papunetin kanssa.

INCL-työ painottui perhetyöhön INCL- ja Jansky–Bielschowsky-perheiden keskuudessa. Perheitä tuettiin ja ohjattiin arjessa ja erityiskriiseissä sekä toimittiin asiantuntijana ja konsulttina perheiden parissa työskenteleville tahoille. Ohessa tuettiin myös muita harvinaisia sairausryhmiä, joiden tuen tarve on samankaltainen, mutta joiden tukea ei ole järjestetty minkään muun tahon kautta. Tällaisia ryhmiä ovat mm. Krabben tauti, Rett-oireyhtymä, PEHO, mitokondrionaalinen enkefalopatia sekä Gm1. Kontakteja oli 97 perheen kanssa. Jansky–Bielschowsky-perheitä oli mukana neljä. Ulkomailla asuvien INCL-perheiden (Viro, USA ja Ruotsi) kanssa oltiin yhteydessä tarvittaessa. Uusia INCL-diagnoseja tehtiin Suomessa vuoden aikana vain yksi. Loppuvuodesta oli 29 INCL-perheessä elossa 32 lasta. Työtä tehtiin ensisijaisesti niiden perheiden keskuudessa, joissa lapsi tai lapsia on vielä elossa. Perheet tarvitsevat kuitenkin tukea myös lapsen kuoleman jälkeen, jotta elämä ja arki sujuisivat uudessa elämäntilanteessa.

Vuoden aikana oli 140 perhetapaamista. Erilaisia yhteisneuvotteluja perheen ja sosiaali- ja terveydenhoitoviranomaisten, päivähoidon, koulun ja lasten hoitajien kanssa oli yhteensä 68. Perheiden suvun ja terveiden sisarusten kanssa pidettiin yhteyttä mahdollisuuksien mukaan. Isovanhempien kanssa järjestettiin tapaamisia perhekäyntien yhteydessä. Toiminta perustui perheiden toiveille ja tarpeille siten, että yhteydenotot tulivat pääsääntöisesti perheiltä.

Alueellisia perheiden tapaamisia järjestettiin kolme. Niissä olivat mukana vanhempien lisäksi terveet sisarukset. INCL-sisaruksille ja isovanhemmille oli myös omat tapahtumansa. Osallistuminen eri tilaisuuksiin oli runsasta.

Sosiaali- ja terveydenhuoltohenkilöstölle, laitosten henkilöstölle sekä päivähoidolle ja koulutoimelle annettiin konsultaatioapua ja neuvontaa. Aiheeseen liittyvää materiaalia jaettiin eri toimipisteisiin. Koulutustilaisuuksia oli 16 ja niissä koulutettavia henkilöitä yhteensä 227. Lähiyöntekijöille ja verkostolle järjestettiin oma koulutustilaisuus alueellisten tapaamisten yhteydessä. INCL-työstä päivitettiin ja työstettiin uutta informaatiomateriaalia.

Yhteistyötä Suomen INCL-yhdistyksen kanssa jatkettiin tiiviisti. KELAn kustantamana järjestettiin sopeutumismennuskurssin 2. osa INCL-perheille. Näkövammaisten Keskusliiton kanssa yhteistyö oli lähinnä Jansky–Bielschowsky-perheiden tukemista. Duodecimin kanssa työstettiin julkaisua pitkäaikaissairaitten ja vammaisten lasten parissa tehtävästä työstä.

Vaikuttavaa viestintää

KEHITYSVAMMALIITON VIESTINNÄN TAVOITTEENA

on vaikuttaa asenteisiin ja päätöksentekoon. Kehitys- ja puhevammaiset ihmiset haluavat ja tarvitsevat samoja asioita kuin muutkin: perheen ja ystäviä, kodin ja töitä, opiskelupaikan ja harrastuksia, mahdollisuutta tulla kuulluksi. Kehitysvammaliiton viestintä edistää yhteiskunnan kehittämistä sellaiseksi, että kehitys- ja puhevammaiset ihmiset saavat tarvitsemansa.

Mediaviestintä

Kehitysvammaliiton viestinnän pääteemat vuonna 2009 olivat asuminen ja oikeus kommunikointiin. Kehitysvammaisten nuorten ja aikuisten yksilölähtöistä asumista käsitteleviä tiedotteita lähetettiin vuoden aikana useita. Tiedotteet poikivat kaikkiaan lähes 80 uutista tai artikkelia.

Kehitys- ja puhevammaisten ihmisten oikeutta kommunikointiin käsiteltiin mediassa eniten tulkkipalveluissa tapahtuneiden muutosten näkökulmasta. Kehitysvammaliiton Tikoteekki julkaisi tulkkipalveluista videon, jonka ansiosta myös puhevammaisten oma ääni kuului keskustelussa.

Muita viestinnän kannalta tärkeitä ja mediassa hyvin näkyneitä aiheita olivat muun muassa kehitysvammaisten palkkatyö, alkoholin aiheuttamat sikiövauriot (FASD) ja selkokieli.

Kehitysvammaisten ihmisten palkkatyötä ja Työtä tekijöille -projektia käsiteltiin vuoden aikana yli 60 uutisessa tai artikkelissa.

Kansainvälisenä FASD-päivänä 9.9. FASD-teema ylitti uutiskynnyksen radiossa, televisiossa ja lehdissä. Sikiön alkoholivauriot olivat hyvin esillä vuoden mittaan myös alan ammattilehdissä, aikakauslehdissä ja television ajankohtaislähetyksissä. Aiheesta käytävään keskusteluun osallistuttiin myös mielipidekirjoitusten kautta.

Kehitysvammaliiton alullepanema elokuvahanke Vähän kunnioitusta jatkui Meguru Production -yhtiön tuotantona, ja elokuva kuvattiin ja leikattiin vuoden 2009 aikana.

Kehitysvammaliiton näkyvyyttä mediassa ryhdyttiin seuraamaan entistä tehokkaammin lisäämällä perinteisen mediaseurannan hakusanoja sekä ottamalla käyttöön myös sähköisen median reaaliaikainen seurantatyökalu.

Mediaseurannan mukaan Kehitysvammaliiton toimintaa käsiteltiin vuoden aikana lähes 250 uutisessa tai artikkelissa. Juttujen näkökulmat olivat lähes poikkeuksetta tavoitellun mukaisia.

Lehdet

Ketju-lehti ilmestyi tuttuun tapaan kuusi kertaa vuodessa. Ketjun vuoden 2009 teemat olivat vuorovaikutus, hyvät käytännöt, maahanmuuttajat, aivotutkimus, asuminen ja henkilökohtainen apu sekä sikiöaikaisen alkoholinkäytön aiheuttama FASD-oireyhtymä. FASD-teemanumerosta otettiin 3500 kappaleen lisäpainos FASD-tiedotuksen tarpeisiin.

Englanninkielinen Frontiers-lehti ilmestyi kerran ja siinä käsiteltiin mm. asumista ja selkokielistä vuorovaikutusta.

Liiton verkkosivut ja jäsentiedotus

Kehitysvammaliiton verkkosivuilla (www.kehitysvammaliitto.fi) oli vuonna 2009 noin 9800 vierailua kuukaudessa. Vuotta aiemmin vastaava lukema oli 8300. Runsaimmin kävijöitä oli lokakuussa, jolloin sivusto keräsi noin 11800 vierailua. Hiljaisinta oli jälleen heinäkuussa (noin 6400 vierailua).

Toukokuun puolivälissä sivustoon liitettiin myös suppea ruotsinkielinen osuus. Kielivalikoimaan kuuluivat yleis- ja selkokielisen suomen lisäksi myös englanti ja ranska.

Kehitysvammaliiton jäsenkirje julkaistiin vuonna 2009 keväällä ja syksyllä.

Ulkoasultaan uudistettu jäsenkirje lähetettiin ensisijaisesti sähköisesti mutta tarvittaessa myös perinteisenä kirjepostina. Sisäisen tiedotuksen kanavana käytettiin intranetia.

Jokaisella on oikeus hyvään yhteistyökumppaniin

Kehitysvammaliitto oli mukana toukokuussa Esplanadin puistossa Helsingissä järjestetyllä kehitysvammaisten tapahtumatorilla. Siellä esiteltiin mm. liiton tuottamia selkokielisiä materiaaleja sekä Työtä tekijöille -projektia ja kehitysvammaisten ihmisten mahdollisuuksia palkkatyöhön. Kehitysvammaliitto tuotti myös uuden esitteen omasta toiminnastaan.

KUVAT: JENNI SIPIÄ

Verneriverkkopalvelu – kehitysvammaisuudesta ja kehitysvammaisille

VERNERI ON KEHITYSVAMMALIITON KOORDINOIMA, yhteistyössä muiden alan järjestöjen, säätiöiden ja erityishuoltopiirin kanssa toteutettava kehitysvamma-alan verkkopalvelu. (Jäsenyhteisöt liitteessä 8)

Vernerit tarjoaa tietoa, asiantuntijaneuvontaa ja verstaistukea. Vernerit palvelee suurta yleisöä, kehitysvammaisten omaisia, kehitysvammaisia henkilöitä, alan henkilöstöä, asiantuntijoita, opiskelijoita ja kaikkia, jotka tarvitsevat tietoa kehitysvamma-alalta.

Vernerit on luotettava tietopankki kehitysvammaisuudesta, palveluista ja alan ajankohtaisista asioista. Kehitysvammaisille henkilöille Vernerin selkosivuilla on tietoa selkokielellä.

Selkokieliiset sivut

Syyskuussa tuli voimaan uudistunut vammaispalvelulaki, joka tarjoaa kehitysvammaisille henkilöille mahdollisuuden henkilökohtaiseen apuun. Tiedottaminen henkilökohtaisesta avusta oli kuluneen vuoden tärkein sisällöllinen kokonaisuus selkokielisessä Vernerissä. Vuoden 2009 aikana selkosivuilla tuotettiin lisäksi tietoa painonhallinnasta, kuntoilusta sekä näiden vaikutuksesta hyvinvointiin.

Selkokielisen tiedon levittämisen ohella selkosivujen toinen keskeinen tehtävä on tarjota paikka, jossa kehitysvammaiset ihmiset voivat julkaista omia kirjoituksiaan. Kehitysvammaisia ihmisiä pyydettiin kirjoittamaan elämäkertoja ja niitä saatiin noin sadalta henkilöltä. Viitisenkymmentä tarinaa muokattiin selkokielelle ja ne julkaistaan vuoden 2010 aikana.

Vernerin selkosivujen uudistustyö aloitettiin teemällä käytettävyydestä keuhään 2009 aikana.

Niiden pohjalta syntyi uusittu ja selvästi helppokäyttöisempi sivusto, joka avataan helmikuussa 2010.

Vuonna 2009 käytetyimpiä sivuja selkopuolella olivat keskustelu, chatti, Verkko-Kerttu-neuvontapalvelu, kirjeenvaihtopalsta ja testit. Keskusteluviestejä tuli vuoden aikana yli 6000. Neljä tuntia kestävässä valvotussa chatissa kävi keskiviikkoisin noin 17 henkilöä viikoittain. Verkko-Kertulle lähetettiin noin 500 kysymystä, joista suurin osa liittyi seurusteluun.

Kävijöitä oli selkopuolella keskimäärin 7200 kuukaudessa. Vilkkain kuukausi oli tammikuu, jolloin kävijöitä oli 8319 ja hiljaisin heinäkuu, jolloin kävijöitä oli 6014.

Lisäksi osallistuttiin Helppokäyttöinen yhteisöpalvelu -hankkeen suunnittelu- ja organisointityöhön. Uusi palvelu tarjoaa kehitysvammaisille käyttäjille paikan, jossa he voivat muun muassa verkostoitua ja keskustella muiden käyttäjien kanssa.

Yleiskieliset sivut

Yleiskielisellä puolella tehtiin käytettävyydestä tutkimus Palvelut ja tuet -osioista keuhään 2009. Suurin osa tutkimukseen osallistuneista löysi hakemansa tiedon hyvin nykyisestä sivurakenteesta. Tutkimuksen tuloksena saatiin tietoa, jonka perusteella osiota uusittiin. Palvelut ja tuet -osioon kirjoitettiin lisää aineistoa lainsäädännöstä ja erityisesti henkilökohtaisesta avusta sekä lisättiin tietoa EU:n ja YK:n vammaispolitiikasta.

Tietopankissa avattiin uusi osio vammaisliikkeen tavoitteista. Sivulla kuvataan kansalaisuustematiikkaa ja kurkistetaan vammaishuollon historiaan. Kehitysvammaisten ihmisten työllistymisestä kertovaan kokonai-

suuteen lisättiin uutta aineistoa ja Työ ja päivätoiminta -osio päivitettiin.

Sivuille lisättiin myös Pasilan toimintakeskuksessa tuotetun Entä jos... -valokuvanäyttelyn kuvat, joissa kehitysvammaiset ihmiset kuvaavat omia unelma-ammattejaan. Valokuvat ovat saaneet paljon myönteistä palautetta.

Raskaana oleville tarkoitetun osion kehittämistä jatkettiin yhteistyössä Väestöliiton perinnöllisyysklinikan kanssa. Osiota päivitettiin seulontakäytäntöjen osalta.

FASD:sta eli sikiöaikaisesta alkoholialtistuksesta kertovaa osiota täydennettiin. Osioon lisättiin muun muassa tietoa alkoholioireyhtymien tunnistamisesta, diagnoosien historiasta ja kansainvälisistä tutkimuksista.

Vernerin yleiskielisten sivujen ulkoasua uusittiin jonkin verran, ja erityisesti etusivusta tehtiin helppokäyttöisempi ja selkeämpi.

Vuoden 2009 aikana Vernerin avoimet keskustelupalstat osoittautuivat sängen suosituiksi. Suosituimpia keskusteluaiheita olivat vanhempien jaksaminen, raskauteen liittyvät tutkimukset sekä erilaiset kehitysvammat. Marraskuussa avattiin uusi palsta nimeltä Aivokurkiaisien puutos.

Omaisten vertaistuki -henkilötoimintaa jatkettiin edelleen. Tukihenkilöille tarjottiin helmikuussa koulutusta ja työnohjausta.

Odottajille-neuvontapalstalle tulee edelleen runsaasti kysymyksiä. Suurin osa niistä liittyy sikiön kehityshäiriöiden seurantaan ja niihin liittyviin tutkimuksiin. Yleisesti kehitysvammaisuuteen liittyvällä neuvontapalstalla kysyttiin erityisen paljon oikeudellisiin asioihin liittyviä kysymyksiä.

Ammattilaisten keskinäistä sähköistä konsultointia jatkettiin yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Sosiaaliportin kanssa.

Loppuvuodesta sekä selko- että yleiskielisille sivuille lisättiin kävijäkyselyt. Merkittävämmäksi palautekanavaksi erityisesti yleiskielisellä sivustolla on vakiintunut uudistettu palautelomake. Uuden sivukohtaisen lomakkeen avulla käyttäjät voivat antaa palautetta aikaisempaa huomattavasti vaivattomammin. Palautteen määrä onkin lisääntynyt selvästi, ja sivustolle on tehty monia muutoksia kävijöiden kommenttien perusteella.

Vernerin yleispuolen kävijämäärät olivat keskimäärin 20 000 kävijää kuukaudessa. Eniten vierailuja oli tammikuussa (24 265) ja vähiten heinäkuussa (15 067).

Papunet – esteettömiä verkkopalveluja

KEHITYSVAMMALIITON VERKKOPALVELUYKSIKKÖ PAPUNET edistää esteettömien verkkopalveluiden avulla puhe- ja kehitysvammaisten ihmisten osallistumista tietoyhteiskunnassa ja huolehtii siitä, että heidän tarpeensa huomioidaan tietoyhteiskunnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Yksikkö kehittää ja ylläpitää verkkopalveluita puhe- ja kehitysvammaisille ihmisille, selkokielen käyttäjille, heidän omaisilleen sekä alan ammattilaisille ja opiskelijoille yhteistyössä heidän kanssaan.

Yksikkö tuottaa Papunet-sivuston. Lisäksi se ylläpitää teknisesti Kehitysvammaliiton, Selkokeskuksen, Tikoteekin ja Tikoteekki-verkoston sivuja, kehitysvamma-alan Verneriverkkopalvelua sekä muiden alan toimijoiden omia sivuja. Yksikkö kouluttaa ja tekee verkkosivujen esteettömyysarviointeja puhe- ja kehitysvammaisten ihmisten sekä selkokielen käyttäjien näkökulmasta.

Papunet-sivusto

Papunet-sivustossa (www.papunet.net) on laajasti ja keskitetysti tietoa puhevammaisuudesta ja selkokielestä. Lisäksi sivusto tarjoaa vammaisten ihmisten omaisille ja alan ammattilaisille materiaaleja vuorovaikutuksen, kommunikoinnin ja tietokoneen käytön tueksi. Sivusto on myös esteetön toimintaympäristö eri tavoin kommunikoiduille ja tietokonetta käyttäville ihmisille. Sivuston toteutuksessa on mukana alan kansallisia ja kansainvälisiä asiantuntijoita ja organisaatioita (liite 10 Papunet-verkkopalveluyksikön yhteistyöjärjestöt)

Sivuston kävijämäärä kasvoi kuluvan vuoden aikana edelleen. Sivulla vierailtiin yli 1,36 miljoonaa kertaa vuoden 2009 aikana. Eniten kävijöitä oli joulukuussa, reilut 160 000, ja vähiten heinäkuussa, reilut 73 000. Keskimäärin sivulla vieraili yli 113 000 kävijää kuussa.

Kävijöiden mielipiteitä sivustosta kerättiin avoimella palautteella, kävijäkyselyllä ja käyttäjähaastatteluin. Tuloksia hyödynnetään muun muassa Papunet-sivuston eri osioiden ja uusien palveluiden kehittämisessä.

Toimintavuoden aikana Papunetin yleiskielisten sivujen materiaalitarronta laajeni merkittävästi. Kuvatyökalun kuvavalikoima kasvoi tuhansien uusien Sclerapiktogrammien, värillisten piirroskuvien ja piirrettyjen viittomakuvien myötä. Kuvatyökalulla toteutetut aikuisten ja lasten muokattavat kommunikointikansiot tuotettiin yhteistyössä Tikoteekki-verkoston ja kentän toimijoiden kanssa. Uudet tukiviittomavideot tarjosivat perheille ja ammattihenkilöille mahdollisuuden viittomien harjoitteluun.

Yleiskielisille sivuille tuotettiin tietoa vuorovaikutuksesta ja tuetusta kommunikoinnin harjoittelusta. Ohjelmat-osiota täydennettiin yhteistyössä Tikoteekin kanssa. Lisäksi yleiskielisillä sivuilla avattiin Kysy tulkkipalvelusta -palsta, jossa Muuttuvat tulkkipalvelut -hankkeen, eri järjestöjen, Kelan ja STM:n edustajat vastasivat tulkkauspalvelun muutoksiin liittyviin kysymyksiin.

Papunetin kuvasivut avattiin uudistettuina. Uudistustyö pohjautui laajaan käyttäjä tutkimukseen ja siitä julkaistiin raportti Papunetin sivuilla. Uusien kuvasivujen yhteydessä on perheille ja ammattilaisille oma osio, jonne on koottu oheismateriaaleja ja vinkkejä kuvasivujen käyttöön. Papu-sammakon sivut tarjosivat kouluille, päiväkodeille sekä kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskursseille mahdollisuuden kertoa kuulumisiaan.

Papunetin pelisivuilla avattiin selkokielisiiä ja viittomavideoita sisältäviä satukirjoja sekä kuvilla kerrontaa tukevia tarinoita. Lisäksi sivuilla avattiin helppokäyttöinen, vaihtoehtoisilla ohjaintavoilla toimiva postikorttiosovellus, joka tarjoaa kuvilla ja blisseillä kommunikoiduille mahdollisuuden tervehdyksen lähettämiseen. Uusien

Antti Peltola palkittiin työstään Norsu Papunetin vuosittain järjestämässä piirustuskilpailussa.

pelien ja tehtävien kehittämisessä kiinnitettiin erityistä huomiota helppokäyttöisyyteen.

Kehitysvammaisten nuorten kanssa yhdessä toteutettu Planeetta X:llä -peliympäristö avattiin uudistettuna. Uudistus perustui edellisen toimintavuoden aikana tehtyyn kävijäkyselyyn. Toimintavuoden lopussa Planeetta X:llä oli yli 12 000 rekisteröitynyttä käyttäjää, ja Planeetalla vieraili yli 18 000 kävijää kuukaudessa. Pelisivujen helppokäyttöinen piirustusohjelma ja piirustusnäyttely lisäsivät suosiotaan. Näyttelyyn oli vuoden loppuun mennessä tallennettu yli 28 000 työtä. Vuoden 2009 joulukalenteri toteutettiin suomen-, ruotsin- ja englanninkielisenä, ja se keräsi yli 63 000 kävijää.

Papunetin blisskielisten sivujen kehittämistyön tueksi toteutettiin kävijäkysely ja käynnistettiin käyttäjätiedon keruu. Sivuston kävijäkyselyyn vastasi 84 henkilöä, joista blisskielen käyttäjiä oli noin 10 prosenttia. Bliss-sivujen kehitystyö jatkuu.

Toimintavuoden aikana käynnistyi Papunetin, Vernerin ja LL-Centrumin selkokielisten sivujen uudistus. Loppukäyttäjien haastattelut ja havainnoinnit antoivat arvokasta tietoa käyttöliittymän ja sivujen sisältöjen kehittämistyöhön. Selkosivujen sisällöstä vastasivat Selkokeskus ja Vernerin verkkopalvelu. Ruotsinkielisten

selkosivujen sisällöstä vastasi LL-Centrum.

Papunetin ruotsinkielisillä yleissivuilla avattiin kuvatyökalulla tuotettu muokattava kommunikointikansio aikuisille. Ruotsinkielisillä ja englanninkielisillä pelisivuilla avattiin numero-, kuva-, väri- ja bliss-sudokut, Planeetta X -peliympäristö ja helppokäyttöinen postikorttisovellus. Ruotsinkielisten pelisivujen kävijämäärät kasvoivat merkittävästi, ja sivuilla vieraili lähes 7 000 kävijää kuukaudessa.

Koulutus, tiedotus ja käytettävyyden arvioinnit

Vuonna 2009 Papunet koulutti opetustoimen, järjestöjen, kirkon, julkisten palveluiden ja virastojen henkilöstöä verkkopalveluiden saavutettavuudesta, verkkomateriaalin käytöstä ja selkokielisistä verkkopalveluista. Yhdessä Tikoteekin kanssa Papunet järjesti Kommunikointikansio – väline toimivaan vuorovaikutukseen -verkkokurssin alan ammattilaisille ja perheille. Kaikkiaan Papunetin järjestämiin koulutuksiin osallistui lähes 200 henkilöä.

Papunet osallistui kansallisiin ja kansainvälisiin puhetta tukevaa ja korvaavaa kommunikointia sekä esteettömiä verkkopalveluita kehittäviin työryhmiin,

verkostoihin ja seminaareihin. Papunetissa jatkettiin selkokielisten verkkopalveluiden suunnitteluohjeiden kehittämistyötä ja tiivistettiin yhteistyötä W3C:n (The World Wide Web Consortium) kansainvälisten toimijoiden kanssa. Vuoden 2009 aikana Papunetin sivustoa ja kehittämistoimintaa esiteltiin kansainvälisissä AAATE- ja EASPD:n kongresseissa Italiassa ja Irlannissa sekä Ruotsissa ID-päivillä.

Papunetista tiedotettiin kuukausittain ilmestyvällä sähköpostitiedotteella sekä Jaatinen- ja Toinet-sähköpostilistoilla. Toimintavuoden lopussa Papunet laajensi tiedotustaan sosiaalisessa mediassa ja liittyi Facebookiin ja Twitteriin. Papunetin toiminnasta julkaistiin artikkeleita ja mainoksia alan ammatti- ja järjestölehdissä. Lisäksi Papunetia esiteltiin kuudessatoista messutapahtumassa tai seminaarissa.

Vuoden aikana järjestettiin puhe- ja kehitysvammaisille ihmisille suunnattu piirustuskilpailu, johon lähetettiin yli 300 työtä. Kilpailuitä esiteltiin Papunetin internetsivuilla ja kiertävässä näyttelyssä eri puolilla Suomea.

Papunet arvioi vuoden 2009 aikana useiden Kehitysvammaliiton ulkopuolisten verkkosivujen käytettävyyttä ja esteettömyyttä puhevammaisten ja selkokielen käyttäjien näkökulmasta. Arvioinnin kohteena olivat mm. Celia-kirjaston ja työ- ja elinkeinoministeriön Yritys-Suomi-sivustot. Lisäksi Papunet tuotti verkkojulkaisun ”Saavutettavuus verkkopalvelussa” Euroopan kotouttamisrahaston tuella Suomen Punaisen Ristin toimeksiannosta.

Selkohaku-hanke

Toimintavuoden aikana jatkettiin Selkohaku – Erityisryhmille soveltuvan suomenkielisen helppokäyttö-

Linda Lauttian teos Kolme koiranpentua oli Papunetin piirustuskilpailun parhaimmistoa vuonna 2009.

sen tiedonhakupalvelun toteuttaminen internettiin -projektiä (2008–2009). Projektin kohderyhmiä ovat lukutaitoiset puhe- ja kehitysvammaiset ihmiset, joilla on riittävät tietotekniset taidot. Vuoden aikana jatkettiin tiedonkeruuta kohderyhmien tiedonhaun tavoitaksi. Lisäksi kehitettiin helppokäyttöinen hakukoneen käyttöliittymä, jota arvioitiin kohderyhmän edustajien toimesta.

Projekti toteutetaan yhteistyössä HIIT:n (Helsinki Institute for Information Technology), Helsingin kaupakorkeakoulun CKIR:n (Center for Knowledge and Innovation Research), BitLips Oy:n, Espoon Eestinmäen koulun, Ikäihmisten tietotekniikkayhdistys Enter ry:n ja Helsingin Diakoniaopiston kanssa. Projektin rahoittaa Raha-automaattiyhdistys.

Helppokäyttöinen yhteisöpalvelu -hanke

Vuonna 2009 käynnistyi Helppokäyttöinen yhteisöpalvelu -hanke. Hankkeen tarkoituksena oli luoda mahdollisuus ja valmiudet yhteisöllisen verkkoympäristön käyttöön henkilöille, jotka tarvitsevat erityistä tukea oppimisessa, ymmärtämisessä, kommunikoinnissa tai toiminnanohjauksessa. Hankkeessa tuotettiin esteetön yhteisöllinen verkkopalvelu, jonka käyttöliittymä ja ohjeistus toteutettiin selkokielellä. Palvelu suunniteltiin yhteistyössä Vernerin verkkopalvelun, OmaPolku ry:n mediapajan opiskelijoiden, Selko-e-hankkeen ja Pieksämäen sisälähetysseuran opiskelijoiden kanssa. Hankkeen rahoitti liikenne- ja viestintäministeriö.

Selkokeskus – tietoa ja palveluja selkokielellä

SELKOKESKUKSEN TEHTÄVÄT ovat Selkouutisten ja LL-Bladetin julkaiseminen, selkokielisten internetsivujen toimittaminen, selkokirjallisuuden edistäminen, selkokieleen liittyvien koulutus- ja julkaisupalvelujen tuottaminen sekä yhteistyö- ja tiedotuskanavana toimiminen.

Lehdet

Selkouutiset ja saman lehden ruotsinkielinen versio LL-Bladet ilmestyivät 26 kertaa. LL-Bladetin julkaisijana toimi Kehitysvammaliiton ohella Förbundet De Utvecklingsstördas Väl rf. Lehdissä käsiteltiin kotimaan ja ulkomaiden uutistapahtumien lisäksi urheilua, viihdettä, kulttuuria sekä erilaisia arkipäivän elämään liittyviä aiheita. Painettujen lehtien levikki oli yhteensä noin 3 900 vuosikertaa (Selkouutiset n. 2800, LL-Bladet 1100), joista pääosa meni erilaisiin kouluihin, vammaishuollon toimipisteisiin, suomen kielen opetusryhmiin sekä vanhustenhuollon toimipis-

Selkokirjallisuuden Seesam-palkinto myönnettiin kustantaja Leena Reimanille.

teisiin. Lisäksi vuoden aikana osallistuttiin Hanasaaren kulttuurikeskuksen koordinoimaan Svenska nu -kampanjaan, jonka kautta LL-Bladeta levisi suomenkielisiin kouluihin ylimääräisenä painoksena keväällä noin 1500 kappaletta ja syksyllä 3000 kappaletta.

Verkkolehdistä oli numeroa kohden useita satoja lukijoita. Lehdet ilmestyivät internetissä myös ilmaisena näköislehtenä, ja Selkouutisten näköislehden käyttäjäksi rekisteröityi vuoden aikana 434 uutta kävijää, LL-Bladetin 183. Selkouutisissa otettiin käyttöön sähköpostin kautta toimiva lukijaraati, joka ehti antaa palautetta kolmesta lehden numerosta. Lehtien toimitusneuvosto kokoontui kolme kertaa. Vuoden aikana valmisteltiin myös vuonna 2011 tai 2012 tapahtuvaa lehtiudistusta.

Internetsivut

Papunet-verkkopalvelun selkosivuille toimitettiin tietoa eri aiheista, selkokirjoista ja -esitteistä sekä Selkouutisten verkkolehti. Yhteistyössä FDUV:n kanssa ylläpidettiin myös ruotsinkielisiä selkosivuja. Selkosivuilla kävijöitä oli noin 10 000 kuukaudessa.

Selkosivujen ohella uudistettiin myös Selkokeskuksen yleiskielisiä sivuja, joilta löytyy mm. laaja tietopaketti selkokielen teoriasta. Sivuille avautui myös selkokielen avoin verkkokurssi. Selkokeskuksen sivuilla vieraili loppuvuodesta yli 2 000 kävijää kuukaudessa. Yhteistyössä Papunetin kanssa jatkettiin internetin selkosivustojen arviointia ja ohjausta. Selkokeskuksen sähköinen tiedote ilmestyi kuusi kertaa.

Mukautukset, kirjat ja esitteet

Vuoden 2009 aikana Selkokeskukselta tilattiin 28 selkomukautusta. Sivumäärältään isoimmat olivat Kelan perusesitesarja sekä työ- ja elinkeinoministeriön

Selkokeskuksen ja Opikkeen yhteistyönä ilmestyi Hannu Virtasen kirjoittama Selkokielen käsikirja.

laaja yrittäjäkokonaisuus. Yhteistyössä elintarviketurvallisuusvirasto Eviran kanssa julkaistiin kaksi esitettä, joista toinen käsitteli pakkausmerkintöjä ja toinen turvallista ja terveellistä ruokaa.

Selkokeskus jatkoi valtion selkokirjatuen jakamista. Tuen jakaa erillinen selkokirjatyöryhmä, johon mm. kirjailijajärjestöt nimeävät edustajansa. Määrärahalla on tuettu yhteensä 24 selkokirjaa. Yhteensä myönteisiä päätöksiä on tehty 40 hakemuksen kohdalla. Tukea on myönnetty selkojulkaisujen kirjoittajille, mukauttajille, kuvittajille ja kustantajille. Kuluneen vuoden aikana myönnettiin myös selkotunnuksia selkokirjoille ja annettiin lausuntoja käsikirjoituksista ja kuvituksista. Kaikkiaan vuonna 2009 ilmestyi kymmenen selkokirjaa, joista kaksi ilmestyi vain verkkokirjana internetissä. Kirjoista julkaistiin uusi esite, ja vuoden aikana jatkettiin kirjojen keskitettyä välitystoimintaa. Välitystoiminnan kautta myytiin 1442 selkokirjaa. Helsingin kirjamesseilla selkokirjoilla oli oma osasto. Selkokirjallisuuden Seesam-palkinto myönnettiin kustantaja Leena Reimanille.

“Pitäisi myös osata hiljentyä ja kuunnella muita.”

“Mukavinta selkoryhmässä on se, että saa olla mukana siinä.”

“On mukava kuunnella, ja jos ei kuuntele, saa olla mukana, ei pois ajeta.”

Selkoryhmäläisten ajatuksia

Syksyllä ilmestyi Hannu Virtasen kirjoittama Selkokielen käsikirja, jonka kustansivat Selkokeskus ja Opike yhteistyössä. Teos on maan ensimmäinen yleisesitys selkokielen teoriasta ja käytännöstä.

Koulutus ja yhteistyö

Selkokeskuksen edustajat ja kahdeksan nimettyä asiantuntijaa toimivat vuoden aikana kouluttajina ja luennoitsijoina eri puolilla Suomea. Yhteensä Selkokeskuksen diasarjoilla koulutettiin noin 50 tilaisuudessa eri puolilla maata. Selkokirjoituskurssit järjestettiin yhteistyössä Oriveden opiston kanssa. Kaikkiaan eri tilaisuuksiin osallistui noin tuhat kuulijaa.

Selkokeskus edisti selkokieleen liittyvää yhteistyötä niin kotimaassa kuin kansainvälisesti. Selkokeskuksen tukena toimi Selkokeskuksen neuvottelukunta, johon toimintavuonna nimesi edustajansa 37 tahoja (21 sosiaalialan tahoja ja 16 muuta tahoja). Selkokeskuksen edustajat osallistuivat kansainvälisen ETR-verkoston

Kotimainen yhteistoiminta

toimintaan. Raha-automaattiyhdistys tuki taloudellisesti Selkokeskuksen toimintaa ja lehtien julkaisua.

Selkokieli ja vuorovaikutus -projekti

Selkokieli ja vuorovaikutus -projekti käynnistyi maaliskuussa, ja se päättyi vuoden 2010 huhtikuussa. Raha-automaattiyhdistys rahoittaa projektia. Projekti toteutetaan Kehitysvammaliiton Selkokeskuksessa yhdessä neljän selkokielen eri käyttäjäryhmiä edustavan tahon kanssa, jotka ovat Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry, Autismisäätiö, Förbundet De Utvecklingsstördas Vål rf. ja Satakunnan sairaanhoitopiiri. Projektin päämääränä on hankkia tietoa selkokielen käytöstä vuorovaikutustilanteissa ja kehittää toimintamalleja ryhmätilanteisiin. Lisäksi tutkitaan selkokielen käyttöä kahdenkeskisissä keskusteluissa.

Vuonna 2009 keskityttiin selkoryhmämallin juurruttamiseen yhteistyötahoihin ja selkoryhmänohjaajien ja muiden selkokieliseen vuorovaikutukseen liittyvien koulutuspakettien viimeistelyyn ja pilotointiin. Joulukuussa julkaistiin Selkokieli ja vuorovaikutus -opas (toim. Johanna Kartio), johon on koottu projektin aikana kerätty tieto selkoryhmien toiminnasta, kahdenkeskisistä keskusteluista sekä selkokielisen vuorovaikutuksen ohjeet. Joulukuussa järjestettiin myös projektin päätösseminaari Helsingissä. Yhteistyötahoissa kokoontui edelleen seitsemän selkoryhmää, ja niiden ohjaajille järjestettiin kaksi koulutustilaisuutta. Selkoryhmien kokoontumisten nauhoituksia ja nauhoitusten analysointia jatkettiin kesäkuuhun 2009 asti, ja nauhoituksista julkaistiin kaksi koulutus-DVD:tä. Honkalampi-keskuksessa ja Bovallius-ammattipiston Turun yksikössä toteutettiin ryhmänohjaajien pilottikoulutukset, joissa testattiin ja muokattiin projektin koulutusmallia eri tahoille soveltuvaksi.

KEHITYSVAMMALIIITTO TOIMI vuoden aikana yhteistyössä niin jäsentensä kuin alan muiden järjestöjen, Kehitysvammaisten Tukiliiton, Kehitysvammaisten Palvelusäätiön ja Förbundet De Utvecklingsstördas Välin kanssa. Yhteistyötä tehtiin myös muiden vammaisjärjestöjen, viranomaisten sekä sosiaali- ja terveysjärjestöjen ja yliopistojen kanssa.

Liitto kuului jäsenenä 28 yhteisöön (liite 2).

Liitto antoi kertomusvuoden aikana seuraavat lausunnot:

- Vammaispalvelujen ja kehitysvammahuollon asiakastiedoista sosiaalihuollon asiakasjärjestelmissä 13.2.2009
- Sisäasiainministeriön kansalais- ja kansalaisjärjestöstrategiaehdotuksesta 27.3.2009
- Yleisradion julkisia palvelutehtäviä pohtivalle työryhmälle 16.4.2009
- Kannanottona eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle 26.5.2009
- Luonnoksesta vammaisten henkilöiden tulkkaukspalvelulaiksi sosiaali- ja terveysministeriölle 24.8.2009

Ansiomerkit

- kultainen ansiomerkki 14:lle kehitysvammahuollossa 30 vuotta palvelleelle henkilölle
- hopeinen ansiomerkki 14:lle kehitysvammahuollossa 20 vuotta palvelleelle henkilölle
- pronssinen ansiomerkki 7:lle kehitysvammahuollossa 10 vuotta palvelleelle henkilölle

Stipendit

Liitto myönsi neljälle vastavalmistuneelle sosiaali- tai terveydenhuoltoalan opiskelijalle 50 euron stipendin ja Ketjun tai Selkouutisten vuosikerran.

Kansainvälinen toiminta

LIITTO JATKOI YHTEISTYÖTÄ KANSAINVÄLISTEN JÄRJESTÖJEN JA ASIANTUNTIJOIDEN KANSSA. Liitto oli edustettuna eri järjestöjen hallintoelimissä, kansainvälisissä seminaareissa ja kongresseissa. Liitto oli jäsen liitteessä 2 luetelluissa kansainvälisissä järjestöissä.

Kehitysyhteistyö

Sambia

Vuonna 2009 jatkui ulkoasiainministeriön hanketuel-la projekti, jonka tavoitteena on parantaa erityisesti kehitysvammaisten tyttöjen ja naisten asemaa Sambiassa. Tämän tukiprojektin paikallisina yhteistyökumppaneina toimivat ZAEPD (Zambia Association on Employment for Persons with Disabilities) sekä mm. Sambian tiede-, teknologia- ja ammattikoulutusministeriö MSTVT. Kertomusvuoden aikana jatkettiin vertaistukitoimintaa, järjestettiin koulutuksia ja tuotettiin esimerkiksi seksuaalikasvatukseen liittyvää selkokielistä aineistoa. Projektin lisäksi Kehitysvammaliitto pyrki edelleen lisäämään ZAEPD:n kapasiteettia sekä auttamaan uusien tukijoiden kartoittamisessa. Suomen suurlähetystön paikallisten määrärahojen turvin jatkettiin vuonna 2009 järjestön paikallisyhdistysten ylläpitämien neljän maatilan tukemista (Farm projects).

Mosambik

Mosambikissa jatkui kehitysvammaisten ammattikoulutus- ja työllistämishanke Maputon, Beiran, Pemban ja Nampulan alueilla. Paikallisena yhteistyökumppanina toimi kehitysvammaisten ihmisten vanhempainjärjestö ACRIDEME. Kertomusvuoden aikana keskityttiin edelleen järjestön kapasiteetin lisäämiseen ja järjestet-

KUVA: ANNELI PUHAKKA

tiin mm. tuettuun työllistymiseen liittyvää koulutusta. Projekti saa ulkoasiainministeriön hanketukea.

EU-projektit

ATVET-hanke

Kehitysvammaliiton Tikoteekki oli mukana EU:n rahoittamassa kansainvälisessä ATVET-hankeessa (Assistive Technology, Vocational Education and Training) yhteistyössä Englannin, Irlannin ja Saksan kanssa. Kaksivuotisen hankkeen tavoitteena oli koota tietoa apuvälineteknologian ja siihen liittyvän ammatillisen koulutuksen hyvistä käytännöistä, ongelmista ja haasteista. Tikoteekki toteutti apuvälineteknologian parissa työskenteleville henkilöille kyselyn (2008) AT-koulutuksen tarpeesta Suomessa. Kyselyn perusteella kehitettiin koulutusmateriaalia ja -mallia sekä toteutettiin pilottikoulutus yhteistyössä Metropolia-ammattikor-

Kehitysvammaliiton hallinto

keakoulun kanssa hyvinvointiteknologian insinööriopiskelijoille. Hankkeessa laadittiin myös suomenkielinen koulutuskäsikirja ja tuotettiin video MS-asiakkaan kommunikoinnista. Koulutusmallin kehittämistä jatketaan ja sen levittämisestä neuvotellaan Opetushallituksen kanssa. Hanke päättyi vuoden 2009 lopussa.

ImPaCT – Improving Person Centred Technology in Europe

Kehitysvammaliiton Tikoteekki on mukana 2009 käynnistyneessä seitsemän Euroopan maan ja yhdeksän partnerin muodostamassa EU:n Leonardo da Vinci -ohjelman hankkeessa. Projektin tavoitteena on vaihtaa kokemuksia hyvistä käytännöistä ja ideoista koskien avustavan teknologian ja tietotekniikan käyttöä vammaisten ihmisten ja heidän lähi-ihmistensä itsenäisyyden tukemisessa (Person Centred Technology, PCT). Projektia koordinoi EASPD (European Association of Service Providers for Persons with Disabilities). Vuoden aikana toteutettiin kysely ja osallistuttiin hankkeen seminaareihin Brysselissä ja Nottinghamissa.

Pathways to Inclusion -projekti

Kehitysvammaliitto on mukana yhtenä kymmenestä kumppanista lokakuussa 2009 alkaneessa Pathways to Inclusion -projektissa. Projektin kolmivuotinen rahoitus tulee EU:n elinikäisen oppimisen ohjelmasta ja sitä koordinoi palveluntuottajien järjestö EASPD (European Association of Service Providers for Persons with Disabilities). Projektin tarkoituksena on koota inklusioon ja inklusiiviseen opetukseen liittyviä hyviä käytäntöjä ja kehittää alaan liittyvää eurooppalaista verkostomallista yhteistyötä.

KULUNUT VUOSI OLI 57. TOIMINTAVUOSI. LIITOLLA OLI 87 (2008:95) jäsentä (liite 1) ja 157 kannatusjäsentä. Liiton puheenjohtajana toimi johtaja Päivi Hiltunen Lahdesta. Liittovaltuuston puheenjohtajana jatkoi kunnallisneuvos Sakari Nuutinen.

Liittovaltuusto

Toimintavuoden aikana liittovaltuusto kokoontui kaksi kertaa. Liittovaltuuston kevätkokous pidettiin 26.5.2009 Helsingissä. Kokouksessa käsiteltiin sääntömääräiset asiat, kuten vuoden 2008 toimintakertomus, tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus. Liittovaltuuston varsinainen syyskokous pidettiin 24.11.2009 Helsingissä. Kokouksessa käsiteltiin sääntömääräiset asiat. Liittovaltuuston jäsenet on lueteltu liitteessä 3.

Liittohallitus

Liittohallitus kokoontui toimintavuoden aikana viisi kertaa. Puheenjohtajana toimi johtaja Päivi Hiltunen ja varapuheenjohtajana toimitusjohtaja Pekka Kettunen. Liittohallituksen kokouksissa esittelijänä oli toiminnanjohtaja Veli-Pekka Sinervuo ja sihteerinä johdon assistentti Sisko Rauhala. Liittohallituksen jäsenet on lueteltu liitteessä 4.

Tilintarkastajat

Vuoden 2009 tilien ja hallinnon tarkastusyhteisönä toimi Tuokko Tilintarkastus Oy ja varalla Nexia Tilintarkastus oy.

Liiton toimisto

Liitolla on omat toimitilat Helsingissä, Malmilla, osoitteessa Viljatie 4, 00700 Helsinki. Henkilöstö liitteessä 5.

Tuloslaskelma

1.1.–31.12.2009

1.1.–31.12.2008

VARAINAINEN TOIMINTA

TUOTOT

RAY, KOHD. TOIM.AVUSTUKSET	2 152 291,00	2 118 654,00
RAY, B- JA C-PROJEKTI-AVUSTUKSET	975 743,00	844 538,00
MUUT AVUSTUKSET	444 051,77	265 038,05
MUUT TUOTOT	990 578,84	1 083 694,62

TUOTOT YHTEENSÄ

4 562 664,61

4 311 924,67

KULUT

HENKILÖSTÖKULUT	-3 429 501,93	-3 133 815,44
POISTOT	-28 123,70	-28 844,78
MUUT KULUT	-2 065 994,18	-2 078 940,19

KULUT YHTEENSÄ

-5 523 619,81

-5 241 600,41

KULUJÄÄMÄ

-960 955,20

-929 675,74

VARAINHANKINTA

TUOTOT

33 360,01

47 677,00

TUOTTOJÄÄMÄ

33 360,01

47 677,00

SIJOITUS- JA RAHOITUSTOIMINTA

TUOTOT

1 055,19

3 268,42

KULUT

-15 318,57

-19 927,06

KULUJÄÄMÄ

-14 263,38

-16 658,64

SATUNNAISET ERÄT

SATUNNAISET TUOTOT

28 336,80

111 180,45

SATUNNAISET ERÄT YHTEENSÄ

28 336,80

111 180,45

YLEISAVUSTUKSET

RAY/TOIMINTA-AVUSTUS

860 000,00

843 000,00

YLEISAVUSTUKSET YHTEENSÄ

860 000,00

843 000,00

TILINPÄÄTÖSSIIRROT

VAPAAEHTOISTEN VARAUSTEN MUUTOS

50 000,00

-50 000,00

TILINPÄÄTÖSSIIRROT YHTEENSÄ

50 000,00

-50 000,00

TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ

-3 521,77

5 523,07

Tase

31.12.2009

31.12.2008

VASTAAVAA

PYSYVÄT VASTAAVAT

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

ATK-OHJELMAT

80 023,72

88 915,24

MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT

74 020,99

76 935,32

154 044,71

165 850,56

AINEELLISET HYÖDYKKEET

KONEET JA KALUSTO

99 068,47

93 752,44

SIJOITUKSET

OSAKKEET JA OSUUDET

1 157 176,87

1 157 176,87

VAIHTUVAT VASTAAVAT

VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS

VAIHTO-OMAISSUUS

294 015,99

314 161,42

SAAMISET

MYYNTISAAMISET

73 704,69

51 633,30

SIIRTOSAAMISET

158 975,41

85 242,17

MUUT SAAMISET

4 185,15

15 015,00

236 865,25

151 890,47

RAHAT JA PANKKISAAMISET

23 425,56

268 197,84

VASTAAVAA

1 964 596,85

2 151 029,60

VASTATTAVAA

OMA PÄÄOMA

TOIMINTAPÄÄOMA

1 196 975,69

1 116 602,66

TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ

-3 521,77

5 523,07

OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ

1 193 453,92

1 122 125,73

VAPAAEHTOISET VARAUKSET

VARAUS OY:N PERUSTAMISEEN

0,00

20 000,00

KANNUSTAVAN PALKKAUKSEN VARAUS

0,00

30 000,00

VAPAAEHTOISET VARAUKSET

0,00

50 000,00

VIERAS PÄÄOMA

PITKÄAIKAINEN

LAINAT RAHOITUSLAITOKSILTA

200 000,00

250 000,00

LYHYTAIKAINEN

SAADUT ENNAKKOMAKSUT

0,00

99 765,04

OSTOVELAT

111 751,35

61 518,35

SIIRTOVELAT

379 760,73

500 974,52

MUUT LYHYTAIKAISET VELAT

79 630,85

66 645,96

LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA

571 142,93

728 903,87

VASTATTAVAA

1 964 596,85

2 151 029,60

Rahoituslaskelma

31.12.2009

31.12.2008

TULORAHOITUS

TILIKAUDEN TULOS	-3 521,77	5 523,07
POISTOT	28 123,70	28 844,78
VARAUSTEN MUUTOS	-50 000,00	50 000,00
RAHOITUSTULOS	-25 398,07	84 367,85

VAIHTO-OMAISUUS

VARASTON MUUTOS	20 145,43	1 963,29
-----------------	-----------	----------

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

ATK-OHJELMAT, LISÄYS	0,00	-44 412,61
MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT, LISÄYS	-5 310,23	0,00
	-5 310,23	-44 412,61

AINEELLISET HYÖDYKKEET

KONEET JA KALUSTO, LISÄYS	-5 623,65	-30 804,73
MOOTTORIAJONEUVOT, LISÄYS	-10 700,00	0,00
	-16 323,65	-30 804,73

VIERAS PÄÄOMA

LYHYTAIKAISEN VIERAAN PÄÄOMAN LISÄYS/VÄHENNYS	-82 910,98	57 762,12
PITKÄAIKAISEN VIERAAN PÄÄOMAN LISÄYS/VÄHENNYS	-50 000,00	-25 000,00

RAHOJEN JA SAAMISTEN MUUTOS

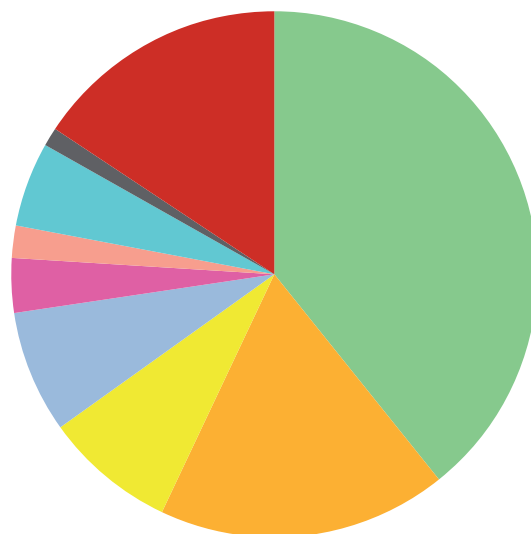
	-159 797,50	43 875,92
--	-------------	-----------

TARKISTUS

RAHAT JA SAAMISET VUODEN LOPUSSA	260 290,81	420 088,31
RAHAT JA SAAMISET VUODEN ALUSSA	420 088,31	376 212,39
RAHOJEN JA SAAMISTEN MUUTOS	-159 797,50	43 875,92

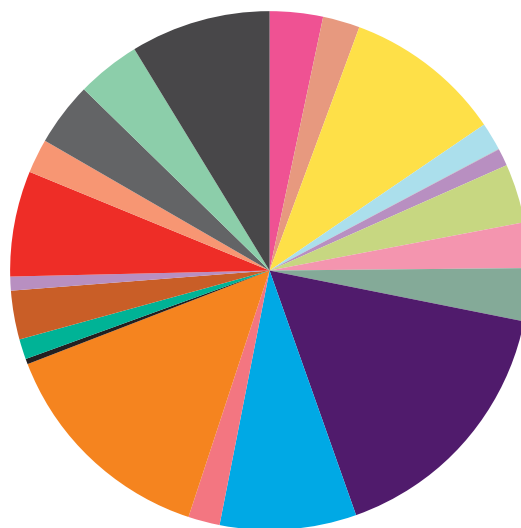
TOIMINNAN TUOTOT 2009

Varsinainen toiminta	
RAY Kohdennetut avustukset	2 152 291,00
RAY Projektiavustukset	975 743,00
Muut avustukset	444 051,77
Myyntituotot	412 850,40
Koulutus- ja kurssituotot	183 648,92
Vuosikertamaksut (lehdet)	108 779,36
Muut tuotot	285 300,16
Yhteensä	4 562 664,61
Varainhankinta, Sijoitus- ja rahoitustoiminta,	
Satunnaiset erät	
Muut toiminnan tuotot yhteensä	62 752,00
Yleisavustus	
RAY Toiminta-avustus	860 000,00
Toiminnan tuotot yhteensä	5 485 416,61

VARSINAISEN TOIMINNAN KULUT 2009

Julkaisu- ja tiedotustoiminta	-190 582,26
Verkkopalvelu Verner	-132 853,56
Tutkimus- ja kehittämiskeskus	-567 566,70
Vammaistutkimus 2007-2010	-100 095,39
Kehitysvammaisten palvelujen hyvät käytännöt	-1 691,36
Vuorovaikutuksella tuloksiin -tukimalli	-62 384,46
FASD-lasten ja -nuorten tuen ja palv. Kehittäminen	-211 197,89
Ratkaisuja yksilölliseen asumiseen - RATTI	-162 859,06
Projektit ja kehittämistoiminta	-189 208,77
Oppimateriaalikeskus	-946 109,20
Selkokeskus	-489 000,53
Selkokieli ja vuorovaikutus	-113 274,60
Tikoteekki ja INCL-perhetyö	-809 276,56
Kommunik. ja vuorovaikutuksen kehitt.projekti - OIVA	-19 234,10
Tietokonepohjaisen kommunik.ohjelman käyttöstrat.	-72 312,52
OIVA-vuorovaikutusmallin levittäminen ja juurruttaminen	-175 008,97
Kommunikaatio ja tekn.keskusten laitehankinnat	-50 000,00
Papunet	-378 390,79
Suomenkielisen tiedonhakupalvelun toteuttaminen	-122 643,80
Lähialue- ja kehitysyhteistyö	-228 180,16
Järjestötoiminta	-501 749,13
Varsinaisen toiminnan kulut yhteensä	-5 523 619,81

Liitteet

Liite 1

Kehitysvammaliiton jäsenet 2009

Akaan kaupunki
Apu Arkeen ry.
Aula-Työkotien Kannatusyhdistys ry.
Autismi- ja Aspergerliitto ry.
Eino Raunion Säätiö
Erityiskansanopiston Kannatusyhdistys ry
Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä
Espoon kaupunki Tähtiniityn koulu
Espoon kaupunki Tähtitarhan koulu
Espoon seurakuntayhtymä
Eteva kuntayhtymä
Förbundet De Utvecklingsstördas Väl rf.
Haapajärven Vanhainkoti yhdistys ry.
Hausjärven Vammaisäätiö
Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö
Helsingin kaupunki
Helsingin Kehitysvammatuki 57 ry.
Helsingin lyhytaikaiskoti ja ja työpaja Lyhty ry
Hoitokoti Pilventupa
Hoitopedagogisen Rudolf Steiner –koulun kannatusyhdistys ry
Hoivakoti Koskela Oy
Honkalampi-säätiö
I.T.U. -säätiö
Julkisten- ja hyvinvointialojen liitto
Jyväskylän kaupunki
Kaarisilta ry.
Kainuun maakunta -kuntayhtymä
Kehitysvammaisten Palvelusäätiö
Kehitysvammaisten taiteilijoiden tuki ry.
Kemin kaupunki
Keravan kaupunki
Keski-Pohjanmaan erikoissairaanhoidopiirin kuntayhtymä
Keski-Suomen Vammaispalvelusäätiö
Kirkkopalvelut ry
Kirsikoti ry.
Kolpeneen palvelukeskuksen kuntayhtymä
Koskensolan Luonto- ja Kulttuuriharrastus ry
Kouvolan kaupunki
Kuopion kaupunki
Kuurojen Palvelusäätiö
Kymenlaakson erityishuollon kuntayhtymä
Kärkulla samkommun
Lieskan kaupunki
Mahdollisuus lapselle ry.
Mannerheimin Lastensuojeluliitto
Mikkelin kaupunki
Naantalin Aurinkosäätiö
Naantalin kaupunki
Nokian kaupunki
Nuorten Ystävät -palvelut Oy
Oulun kaupunki
Palvelukoti Hillmari Oy
Palveluyhdistys Kaseva ry.
Perhehoitoliitto ry.
Pirkanmaan sairaanhoidopiirin kuntayhtymä
Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä
Pohjois-Pohjanmaan erityishuollon kuntayhtymä
Puustellin Tuki ry.
Rauman kaupunki
Rinnekoti-Säätiö
Ristola-Säätiö
Rovaniemen kaupunki
Ryhmäkoti Lumikki Oy
Rääkkylän Suojakotiyhdistys
Salon kaupunki
Satakien laulu ry.
Satakunnan sairaanhoidopiirin kuntayhtymä

Savon Vammaisasuntosäätiö
Sulkavan kunta
Suomen INCL-yhdistys ry.
Suomen kehitysvammalääkärit
Sylvia-koti yhdistys ry.
Tampereen evlut. seurakuntayhtymä
Tampereen Kaupunkilähetys ry.
Toivo ja Rauha ry.
Tuettu työllistyminen ry.
Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä
Turun kaupunki
Turun seudun vammaisten asuntotukiyhdistys ry
Vaalijalan kuntayhtymä
Vaasan kaupunki
Vanhusten palvelutaloyhdistys ry.
Vantaan kaupunki
Varsinais-Suomen erityishuoltopiirin kuntayhtymä
Villa Sara Oy
Vuoksenlaakson Ensi- ja turvakoti ry.
Yrjö ja Hanna -säätiö

Liite 2

Kehitysvammaliiton jäsenyydet 2009

Aikakauslehtien Liitto ry.
Asumispalvelusäätiö ASPA
Elinkeinoelämän keskusliitto
European Association of Service Providers for Persons with Disabilities (EASPD)
FDPI - Finland Disabled People's International
International Association for the Scientific Study of Intellectual Disabilities (IASSID)
International Council of Social Welfare (ICSW) Suomen toimikunta
ISAAC-Suomi Finland y.
Kehitysyhteistyön Palvelukeskus KePa ry.
Kulttuuri-, mielipide- ja tiedelehtien liitto Kultti ry.
Kuntoutuksen edistämisyhdistys ry.
Nordisk Förbundet Psykisk Utvecklingshämning (NFPU)
Nordisk Förening för Rehabilitering (NFR)
Nuorten ystävät ry.
Raha-automaatti-yhdistys
Rehabilitation International Finnish Committee - RIFI ry.
Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistys YTY ry.
Sosiaali- ja Terveysturvan Keskusliitto
Suomen Kehitysvammaisten Liikunta ja urheilu ry.
Suomen Kustannusyhdistys ry.
Terveystieteiden tutkimuskeskus
Tukiyhteisöäätiö
Vajaakuntoisten Työllistämisen Edistämissäätiö
Vammaisfoorumi
Vammaisjärjestöjen kehitysyhteistyöyhdistys FIDIDA ry.
Vammaistutkimuksen tukisäätiö
Vammaishistorian seura

Liite 3

Liittovaltuusto 2007-2011

Puheenjohtaja: kunnallisneuvos Sakari Nuutinen
- Kuntayhtymän johtaja Erkki Paara
Varapuheenjohtaja: hallintopäällikkö Raimo Huusari
- Toiminnanjohtaja Jari Porraslampi

Jäsenet ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä:

Toiminnanjohtaja Jukka Pirttinen
- Asiamies Markku Väättäinen
Kehitysvammalääkäri Marja-Leena Hassinen
- Johtava ylilääkäri Markus Kaski
Toimitusjohtaja Matti Kuvaja
- Antti Ristilä
Toiminnanjohtaja Markku Virkamäki
- Laatupäällikkö Päivi Kari
Kuntayhtymän johtaja Markku Niemelä

- Hallintojohtaja Paavo Pitkänen
Kunnallisneuvos Pertti Sankilampi
- Kuntayhtymän johtaja Ari Hietanen
Tarkastaja Erkki Mononen
- Sosiaalijohtaja Jari Nevanto
Apulaisjohtaja Pirjo Kotiranta
- Asumispalvelujen päällikkö Kristina Nousiainen
Sosiaalijohtaja Niina Korpelainen
- Projektityöntekijä Tuure Ainikkamäki
Kehittämiskonsultti Pirjo Poikonen
- Asumispalvelupäällikkö Kristiina Rähä
Ulrika Lundberg
- Ekonomidirektör Martin Nordman
Erityisluokanopettaja Vesa Väällä
- Ylihoitaja Terttu Nisula
Kirjastovirkailija-kuljettaja Vilho Ponkiniemi
- Kuntoutuksen lehtori Marjo-Riitta Mattus
Kehittämispäällikkö Maria Kuukkanen
- Perhehoitaja Eeva Kankkunen
Asessori Matti Hiltunen
- Rehtori Timo Lahtinen
Sosiaalityön johtaja Anna Liakka
- Erikoissairaanhoitaja Timo Pesu
Vanhus- ja vammaispalvelujen johtaja Matti Lyytikäinen
- Johtava hoitaja Sirpa Pajunen
Kunnallisneuvos Juha Nummela
- Erityishuollon johtaja Merja Paavola
Verksamhetsledare Lisbet Hergård
- Organisationssekreterare Rufus Vahanen
Dosentti Seppo Saarela
- Pankinjohtaja Ilkka Paulamäki
Postimies Matti Vikström
- Erikoislaboratorionhoitaja Pipsa Allen
Työnohjaaja Pertti Ahokas
- Kuntoutuspäällikkö Eija Niemelä

Liite 4

Liittohallitus 2007-2011

Puheenjohtaja: Johtaja Päivi Hiltunen
- Johtava psykologi Risto Karttunen
Varapuheenjohtaja: Toimitusjohtaja Pekka Kettunen
- Projektityöntekijä Tuure Ainikkamäki
Jäsenet ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä:
Kansanedustaja Anne-Mari Virolainen
- Kansanedustaja Outi Mäkelä
Kuntayhtymän johtaja Juha-Matti Kivistö
- Agrologi Johannes Leppänen
Aikuispalvelujohtaja Helinä Hulkkonen
- Vanhus- ja vammaispalvelujen johtaja Matti Lyytikäinen
Kaupunginhallituksen jäsen Outi Ojala
- Suunnittelija Pirjo Rinne
- Ulrika Lundberg
Erityisluokanopettaja Heli Eskanen
- Kuntayhtymän johtaja Pekka Kauppinen
Aluejohtaja Merja Jarva
- Ylilääkäri Jaakko Leisti

Liite 5

HENKILÖSTÖ 2009

Hallinto ja talous

Eija Aukio, merkonomi, talouspäällikkö
Katja Benson, yo-merkonomi, taloussihteeri
Sivanathan Elyathamby, siistijä (5.2. alk)
Taru Lindberg, toimistos sihteeri
Taisto Mäki, siistijä
Marko Peltomäki, FM, tietohallintosuunnittelija
Sisko Rauhala, FK, johdon assistentti / koordinaattori (kansainväliset asiat)
Merja Rämö, palvelusihteeri
Veli-Pekka Sinervuo, KTM, toiminnanjohtaja
Jari Vilja, toimistotyöntekijä
Jelena Vähäkuopus, psykologi, lähialuekoordinaattori (toimivapaalla 16.9.07 alk)

Viestintä

Eeva Grönstrand, FM, toimittaja (30.11. asti)
Petri Kiuttu, toimittaja (1.12. alk)
Panu Koski, FM, verkkotoimittaja
Anneli Puhakka, YTM, viestintäpäällikkö (vanhempain- ja hoitovapaalla 25.8. asti)
Niina Sillanpää, YTM, verkkotoimittaja
Jenni Sipilä, FM, tiedottaja
Suvi Vaarla, VTM, verkkotoimittaja
Mira Vihmo, TM, verkkotoimittaja (toimivapaalla 20.11.08 alk)

Tutkimus ja kehittämissyksikkö Tutke

Marika Ahlsten, YTM, erikoissuunnittelija (Työtä tekijöille –hanke)
Anna Asikainen, sosiaalityöntekijä, projektipäällikkö (Fasd-hanke)
Susan Eriksson, YTT, tutkija (Fasd-hanke)
Katariina Hakala, FT, tutkija (Ratti-hanke 15.3. alk)
Minna Harjajärvi, YTM, projektipäällikkö (Ratti –hanke)
Susanna Hintsala, KM, kehittämisspäällikkö
Tea Kairi, KM, Ft, suunnittelija (vanhempainvapaalla 2.11. alk)
Mirjami Kovasiipi, yo, kuntotoimittaja, toimistosihiteeri (27.2. alk)
Sanna Leino, kasvyo, suunnittelija (30.9. asti)
Anna-Elina Leskelä-Ranta, PsM, erikoissuunnittelija (28.2. asti)
Sonja Miettinen, VTT, tutkija
Marika Mäkelä, PsM, suunnittelija (1.6. alk)
Mirka Oksanen, yo-merkonomi, toimistosihiteeri (12.1. alk)
Erja Pietiläinen, KM, erikoissuunnittelija (toimivapaalla 1.6.-31.8.)
Sisko Puustinen, kirjastonhoitaja
Mari Rajaniemi, VTM, työyhteisökouluttaja (hoitovapaalla 28.2. asti)
Heikki Seppälä, PsL, johtaja
Sari Somer, Tt, TTM, suunnittelija (Fasd-hanke)
Antti Teittinen, YTT, dosentti, tutkimuspäällikkö
Tuija Tynkkynen, hotelli- ja ravintolaesimies, koulutusihiteeri
Hannu Vesala, PsM, tutkija

Selkokeskus

Eeva Grönstrand, FM, toimittaja (1.12. alk)
Henna Kara, HuK, suunnittelija
Johanna Kartio, FM, projektipäällikkö (31.12. asti)
Petri Kiuttu, toimittaja (30.11. asti)
Leela Laura Leskelä, FM, suunnittelija
Hannu Virtanen, FK, päätoimittaja, johtaja (toimivapaalla 28.9.-16.10.)

Opike

Mari Elomäki, hum.kand., suunnittelija
Else-Maj Halttunen, toimistosihiteeri
Petri Ilmonen, KM, kehittämisspäällikkö, TVT-erityisopetus (Tikas-koulutusmalli)
Paula Jägerhorn, KM, suunnittelija (vanhempainvapaalla)
Sakari Kilkki, KM, suunnittelija
Leena Kokko, KM, JET, erityisopettaja, johtaja
Mikko Majaniemi, varastoapulainen
Marko Mikkonen, tradenomi, verkkotoimittaja (Tikas-koulutusmalli)
Maiju Mäki, toimintaterapeutti, suunnittelija
Arto Paappanen, datanomi, IT-suunnittelija
Kai Piipari, sosionomi, tuotepäällikkö
Anu Pärssinen, yo-merkonomi, osastosihteeri
Birgit Tulla, graafinen suunnittelija (5.1. alk)
Sami Väänänen, siistijä

Tikoteikki

Katja Burakoff, FM, puheterapeutti, suunnittelija (OIVA-hanke)
Marina Green-Järvinen, lto, tietokoneyläsihteri, IT-vastaava
Ilkka Heikkinen, PsM, IT-vastaava (toimivapaalla)
Anna Ikonen, FM, puheterapeutti

Eeva Jännes, FM, puheterapeutti, suunnittelija (OIVA-hanke)
Kari Lahti, IT-suunnittelija
Kaisa Laine, FM, puheterapeutti
Kaisa Martikainen, FM, puheterapeutti, projektipäällikkö (OIVA-hanke)
Riikka Martinen, toimintaterapeutti (22.9. alk)
Annakaisa Ojanen, FM, puheterapeutti
Satu Railosuo, erikoistoimintaterapeutti
Eija Roisko, KM, Tikoteekin johtaja
Pirjo Saari, johtava INCL-erityistyöntekijä
Anu Sallinen, FK, suunnittelija
Irina Savolainen, FM, puheterapeutti, suunnittelija (Kommunikointiohjelmat käyttöön -hanke)
Marjo Timonen, tradenomi, toimistosihiteeri
Jari Väisänen, insinööri AMK, IT-vastaava
Lena Wahlroos-Hänninen, toimintaterapeutti (vanhempainvapaalla 28.9. alk)
Virpi Yiannakou, AAC-ohjaaja

Papunet

Päivi Honkonen, merkonomi, graafinen suunnittelija
Kimmo Kyhykynen, DI, IT-suunnittelija (Erytisyryhmille sov. Tiedonhakupalvelu -hanke)
Marianna Ohtonen, FM, Papunet-verkkopalveluyksikön johtaja
Tanja Räsänen, FM, verkkotoimittaja
Maija Ylätupa, toimintaterapeutti, verkkotoimittaja
Sami Älli, PsM, IT-suunnittelija
Timo Övermark, insinööri AMK, IT-suunnittelija

Liite 6

Kehitysvammaliiton henkilöstön luottamustehtävät 2009

Toiminnanjohtaja Veli-Pekka Sinervuo

- Asumispalvelusäätiö Aspan hallituksen jäsen
- Vates-säätiön valtuuskunnan varajäsen
- Suomen Arviointiyhdistyksen hallituksen jäsen
- Vammaisjärjestöjen Kehitysyhteistyöyhdistys Fidida ry:n hallituksen varajäsen

Tutkimuspäällikkö Antti Teittinen

- THL:n Vammaispalvelujen ja kehitysvammahuollon asiakas-tiedot sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmissä -työpaja-sarjan asiantuntijajäsen
- Sisäasiainministeriön syrjinnän seurantaan käsittelevien tilasto- ja tutkimustyöryhmien jäsen
- Suomen vammaistutkimusseuran johtokunnan jäsen
- NNDR:n johtokunnan jäsen
- ANED-verkoston Suomen edustaja

Kehittämisspäällikkö Susanna Hintsala

- Kehitysvamma-alan neuvottelukunnan laatuvaliokunnan puheenjohtaja
- Assistentti.Infon neuvottelukunnan jäsen
- Kehitysvammaisten Palvelusäätiön Asumisen yksilölliset tukimallit -projektin ohjausryhmän jäsen
- Kehitysvammaisten Palvelusäätiön Muuttovalmennuksen ohjausryhmän jäsen
- Asumispalvelusäätiö ASPAN Asiakkaan äänellä -projektin ohjausryhmän jäsen
- Kehitysvammaisten taiteilijoiden tuki ry:n hallituksen jäsen
- Kirsikotit ry:n hallituksen varapuheenjohtaja
- Uudenmaan erityisopetus k:n konsensustyöryhmän asiantuntijajäsen
- Sosiaaliportin erityisryhmien asuminen -konsulttiryhmän jäsen

Tutkimus- ja kehittämisspeskusjohtaja Heikki Seppälä

- Opetushallituksen kehitysvamma-alan ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnon perustetyöryhmän jäsen
- Eteva kuntayhtymän, Diakonia-ammattikorkeakoulun ja Seurakuntaopiston toteuttaman Yhteinen elämä -projektin ohjausryhmän jäsen
- Kehitysvammaisten Tukiliiton Asuntoja asunottomille -projektin Uudenmaan osaprojektin ohjausryhmän jäsen

Erikoissuunnittelija Marika Ahlsten

- Vates-säätiön MOVE-projektin asiantuntijaryhmän jäsen ja

vuoden työnantajakalinnon valintaraadin jäsen
- Kehitysvammaisten palvelusäätiön päivätoimintahankkeen ohjausryhmän jäsen
- Sosiaaliportin kehitysvammaisuus-konsulttiryhmän jäsen
- Vammaisfoorumin työllisyysryhmän jäsen

Erikoissuunnittelija Erja Pietiläinen

- Uudenmaan vammaisalan kehittämisspäällikkö -hankkeen ohjausryhmän jäsen

Tutkija Hannu Vesala

- Kuntoutuksen edistämisyhdistyksen asiantuntija

Tutkija Susan Eriksson

- Assistentti.infon kehittämis- ja tutkimusjaoston puheenjohtaja

Tutkija Katariina Hakala

- Savulaiset ry:n hallituksen jäsen
- Falinin säätiön hallituksen jäsen
- Kehitysvammaisten Tukiliiton koulutus- ja työllisyystoimikunnan jäsen
- Ammatillisen erityisopetuksen vaikuttajafoorumin jäsen

Koordinaattori Sisko Rauhalo

- Fidida ry:n varapuheenjohtaja

Selkokeskuksen johtaja Hannu Virtanen

- Opetusministeriön Taiteen ja kulttuurin saavutettavuus -työryhmän varapuheenjohtaja

Selkokeskuksen suunnittelija Leela Laura Leskelä

- Kirkon selkotyöryhmän puheenjohtaja

Kirjastosihiteeri Sisko Puustinen

- Näkövammaisten kirjaston johtokunnan jäsen
- Erikoiskirjastojen neuvoston jäsen

Oppimateriaalikeskuksen johtaja Leena Kokko

- Bovallius-säätiön ELO-hankkeen ohjausryhmän jäsen
- European Computer Driving Licence (ECDL) -säätiön People with disabilities -johtoryhmän jäsen

Kehittämisspäällikkö (tieto- ja viestintätekniikka erityisopetuksessa) Petri Ilmonen

- Pavilion-kustantajan Journal of Assistive Technologies -lehden toimituskunta

Tikoteekin johtaja Eija Roisko

- Kansainvälisen ISAAC:n hallituksen jäsen
- Suomen CP-liiton Muutu-hankkeen ohjausryhmän jäsen
- Aivohalvaus- ja dysfasialiiton Juttutupa-hankkeen johtoryhmän jäsen
- Etevan Etätulkki-hankkeen johtoryhmän puheenjohtaja
- Asumispalvelusäätiö ASPAN hallituksen varajäsen

Suunnittelija Anu Sallinen

- Kelan VASA-työryhmän jäsen

AAC-ohjaaja Virpi Yiannakou

- Etevan Etätulkki-hankkeen verkostotyöryhmän jäsen
- Suomen Puhevammaisten Tulkit ry:n hallituksen jäsen

Papunet-verkkopalveluyksikön johtaja Marianna Ohtonen

- Design for All -asiantuntijaverkoston jäsen

Verkkotoimittaja Tanja Räsänen

- ISAAC-Suomi Finland ry:n tiedotustoimikunnan jäsen

IT-suunnittelija Sami Älli

- Liikenne- ja viestintäministeriön Esteettömän viestinnän toimenpideohjelman seurantaryhmän ja Terve Suomi. fi-järjestöportaalin projektiryhmän jäsen

Verkkotoimittaja Maija Ylätupa

- Invalidiliiton CP-vammaisten aikuisten hyvinvointi ja kuntoutus elämäkaarella -projektin ohjausryhmän jäsen (varajäsen erikoistoimintaterapeutti Satu Railosuo)

Liite 7

Kehitysvammasäätiön hallitus 31.12.2009

Puheenjohtaja

Johtaja Päivi Hiltunen

- Erytisylokanopettaja Heli Eskanen

Varapuheenjohtaja

Kunnallisneuvos Sakari Nuutinen

- Kuntayhtymän johtaja Erkki Paara

Jäsenet:

Toimitusjohtaja Pekka Kettunen
- kuntayhtymän johtaja Juha-Matti Kivistö
Kaupunginhallituksen jäsen Outi Ojala
- Suunnittelija Pirjo Rinne
Kansanedustaja Anne-Mari Virolainen
- Kansanedustaja Outi Mäkelä
Asiamies: toiminnanjohtaja Veli-Pekka Sinervuo
Sihteeri: johdon assistentti/koordinaattori Sisko Rauhala

Liite 8

Vernerin-verkkopalvelun jäsenyhteisöt 2009

Avain-säätiö
Eskoon sosiaalipalvelujen ky.
Eteva kuntayhtymä
Helsingin kaupunki
Honkalampi-säätiö
Kehitysvammaisten Tukiliitto
Kolpeneen palvelukeskuksen ky.
Pirkanmaan sairaanhoitopiiri
Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen ky.
Pohjois-Pohjanmaan erityishuoltopiirin ky.
Satakunnan sairaanhoitopiirin ky.
Vaalijalan ky.
Varsinais-Suomen erityishuoltopiirin ky.

Liite 9

Vernerin-verkkopalvelun johtoryhmä

Sanna Välikkilä, Kehitysvammaisten Tukiliitto
Tuula Poikonen, Helsingin kaupunki
Mervi Kuisma, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri
Pirjo Pohto, Eteva kuntayhtymä
Jouko Liukkonen, Honkalampi-säätiö
Veli-Pekka Sinervuo, Kehitysvammaliitto
Niina Sillanpää, Kehitysvammaliitto
Marianna Ohtonen, Kehitysvammaliitto

Liite 10

Papunet-verkkopalveluyksikön yhteistyöjärjestöt 2009

Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry
Autismi- ja Aspergerliitto ry
Förbundet De Utvecklingsstördas Väl rf.
Kehitysvammaisten Tukiliitto ry
Suomen CP-liitto ry

Liite 11

Selkohaku-hankkeen johtoryhmä 2009

Ilpo Kojo, dosentti, CKIR, Helsingin kauppakorkeakoulu
Kimmo Kyyhkynen, IT-suunnittelija, Kehitysvammaliitto ry
Petri Myllymäki, professori, HIIT, Helsingin yliopisto
Marianna Ohtonen, Papunet-verkkopalveluyksikön johtaja, Kehitysvammaliitto ry
Veli-Pekka Sinervuo, toiminnanjohtaja, Kehitysvammaliitto ry
Hannu Vesala, tutkija, Kehitysvammaliitto ry
Hannu Virtanen, Selkokeskuksen johtaja, Kehitysvammaliitto ry
Jarmo Välikangas, toimitusjohtaja, Bitlips oy
Sami Älli, IT-suunnittelija, Kehitysvammaliitto ry

Liite 12

Selkokeskuksen neuvottelukunta 2009

Maakuntajohtaja Pertti Rajala (pj.)
Kirjastonhoitaja Pirjo Nironen (vpj.)
Selkokeskuksen johtaja Hannu Virtanen (siht.)
Seuraavat tahot nimesivät edustajansa:
Kehitysvammaliiton Oppimateriaalikeskus Opike
Kehitysvammaliiton Papunet-verkkopalvelu
Kehitysvammaisten Tukiliitto
Kehitysvammatuki 57
Me Itse –yhdistys
Förbundet De Utvecklingsstördas Väl

Suomen CP-liitto

Kynnys
Valtakunnallinen vammaisneuvosto
Aivohalvaus- ja dysfasialiitto
Omaishoitajat ja Läheiset
Kuurojen Liitto
Kuurojen Palvelusäätiö
Kuulonhuoltoliitto
Suomen Kuurosokeat
Celia – Näkövammaisten kirjasto
Mielenterveyden keskusliitto
Erialaisten oppijoiden liitto
Eläkeläisten etujärjestö EETU
Ikäinstituutti
Enter
Keskuspuiston ammattiopisto
Jyväskylän yliopisto/erityispedagogiikan yksikkö
Joensuun yliopisto/erityiskasvatuksen laitos
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Turun kristillinen opisto
Niilo Mäki Instituutti
Äidinkielen opettajain liitto
Työväen sivistysliitto
Marttaliitto
Suomen kirjastoseura
Kirkon diakonia- ja yhteiskuntatyön keskus
Kotimaisten kielten tutkimuskeskus
Opetushallitus
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Yle Radio Puhe
Valtion Taidemuseon Kulttuuria kaikille -palvelu

Liite 13

Selkouutisten ja LL-Bladetin toimitusneuvosto 2009

Toiminnanjohtaja Lisbeth Hemgård (pj.)
Päätoimittaja Hannu Virtanen (siht.)
Opettaja Kerstin Grönqvist
Opettaja Marjaana Karhia
Toimitusjohtaja Pekka Kettunen
Suunnittelija Sakari Kilkki
Toimittaja Marja Simola
Me Itse ry:n edustaja Teuvo Taipale

Liite 14

Selkokeskuksen selkokirjatyöryhmän jäsenet 2009

Tapani Bagge (pj.)
Suunnittelija Henna Kara (siht.)
Suomi vieraana kielenä -opettaja Maila Eichhorn
Kirjastonhoitaja Maija-Liisa Korhonen
Tietokirjailija Tuula Merisuo-Storm
Kirjailija Henrika Ringbom
Äidinkielenopettaja Tuija Takala
Kirjailija Ritva Toivola
Projektivastaava Juha Viitanen
Graafikko Maarit Inbar (kuvitusasiantuntija)

Liite 15

Selkokieli ja vuorovaikutus -projektin ohjausryhmä 2009

Selkokeskuksen johtaja Hannu Virtanen (pj.)
Projektipäällikkö Johanna Kartio (siht.)
Toiminnanjohtaja Lisbeth Hemgård (FDUV)
Nuorentalon johtaja Marjatta Laakso
(Aivohalvaus- ja dysfasialiitto)
Dosentti Camilla Lindholm (Helsingin yliopisto)
Projektipäällikkö Kaisa Martikainen (Kehitysvammaliitto)
Johtava sosiaalityöntekijä Heikki Mustonen (Satakunnan erityishuoltopiiri)
Toiminnanjohtaja Ritva Ulander (Autismsäätiö)

Liite 16

Kommunikointiohjelmat käyttöön -ohjausryhmä

Lotta Enqvist, puheterapeutti, HUS Lasten ja nuorten sairaala, Tietoteekki
Mikael Frisk, puhevammaisten lasten vanhempien edustaja
Marina Green-Järvinen, IT-vastaava, Kehitysvammaliitto ry
Kaisa Launonen, logopedian professori, Helsingin yliopiston puhe-tieteiden laitos
Hannele Merikoski, toiminnanjohtaja, Kahvakeskus, Espoo
Annette Nylund, puheterapeutti, Folkhälsan
Eija Roisko, Tikoteekin johtaja, Kehitysvammaliitto ry
Iina Heikurainen, puheterapeutti, Ruskeasuon koulu

Liite 17

Tikoteekin johtoryhmä 2008-2009

Aikuispalvelujohtaja Helinä Hulkkonen, Helsingin kaupunki (pj.)
Tutkija Tuula Hurnasti, Stakes
Kuntoutusylläkkäri Mauri Kallinen, Keski-Suomen keskussairaala
Toimintaterapeutti Katri Kokko, Invalidiliiton Lahden kuntoutuskeskus
Erityispedagogiikan yliopistonlehtori Elina Kontu, Helsingin yliopisto
Lastenkuntoutuspäällikkö Marja-Liisa Korpela, Näkövammaisten Keskusliitto
Palvelupäällikkö Ilona Toljamo, Suomen CP-liitto
Toiminnanjohtaja Tiina Viljanen, Aivohalvaus- ja dysfasialiitto
Toiminnanjohtaja Veli-Pekka Sinervuo, Kehitysvammaliitto
Tikoteekin johtaja Eija Roisko, Kehitysvammaliitto

Liite 18

Oivalla-projektin ohjausryhmä

Tikoteekin johtaja Eija Roisko, Kehitysvammaliitto ry, pj.
Marja-Liisa Haapakorpi, Pihlajakoti, Lappeenrannan kaupunki
Vs. kehittämisjohtaja Satu Kalliomaa, Muistiliitto
Johtava sosiaalityöntekijä Kaisa Kiiski, Vammaispalvelutoimisto, Turun kaupunki
Yliopistonlehtori Kaisa Launonen, Helsingin yliopisto
Palveluesimies Marketta Tervo, Oulun kaupunki
Suunnittelija, kommunikaatio-ohjaaja Jaakko Salonen, Killinmäki, Helsingin keskuslaitos
Asumispalvelujen esimies Seija Kanerva, ETEVA/Nurmijärvi
Papunet-verkkopalveluyksikön johtaja Marianna Ohtonen, Kehitysvammaliitto ry
Projektipäällikkö Kaisa Martikainen, Kehitysvammaliitto ry
Suunnittelija Anu Sallinen, sihteeri, Kehitysvammaliitto ry

Liite 19

Papunet-verkkopalveluyksikön johtoryhmä 2009

Anne Grönroos, Kehitysvammaisten Tukiliitto ry (pj.)
Henrietta Gyllenbögel, Autismi- ja Aspergerliitto ry
Lisbeth Hemgård, Förbundet De Utvecklingsstördas Väl rf.
Merja Jarva, Kehitysvammaliiton hallitus
Marianna Ohtonen, Kehitysvammaliitto ry, Papunet
Eija Roisko, Kehitysvammaliitto ry, Tikoteekki
Ilona Toljamo, Suomen CP-liitto ry
Tiina Viljanen, Aivohalvaus- ja dysfasialiitto ry

Liite 20

Ketju-lehden toimitusneuvosto 2008-2009

Heli Eskanen, Kehitysvammaliiton liittohallituksen jäsen
Petri Helander, Lyhty ry
Paula Holm, Voisalmen päivätoimintakeskus
Arja Jussila, sosiaali- ja terveystoimi
Tarja Klemola, Eteva, vammaispalvelut
Osma Raaska, Espoon sosiaali- ja terveystoimi
Kirsi Savolainen, Luhtikoti
Vellamo Vehkakoski, Kodin Kuvallehti

Kehitys- ja puhevammaiset ihmiset haluavat ja tarvitsevat samoja asioita kuin muutkin. He tarvitsevat perheen ja ystäviä, kodin ja töitä, opiskelupaikan ja harrastuksia. He haluavat mahdollisuuden tulla kuulluksi.

Kehitysvammaliitto haluaa yhteiskunnan, jossa kehitys- ja puhevammaiset ihmiset saavat tarvitsemansa.

Kehitysvammaliitto,

Viljatie 4 A, 00700 Helsinki

Puhelin (09) 348 090 (vaihde)

(09) 3480 90 (tutkimus ja kehittäminen)

(09) 3480 9350 (Oppimateriaalikeskus Opike)

(09) 3480 90 (Papunet-verkkopalveluyksikkö)

(09) 3480 9240 (Selkokeskus)

(09) 3480 9370 (Tikoteekki)

(09) 3480 9217 (viestintä)

(09) 3480 9240 (lehtitilaukset)

Telefaksi (09) 3853 398

Sähköposti: etunimi.sukunimi@kvl.fi tai kvl@kvl.fi

Internet: www.kehitysvammaliitto.fi

Kehitysvammaliitto